

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Petri Cvnæi de Repvblica Hebræorum Libri III

Cunaeus, Petrus

Lvgd. Batavor., 1632

Libri Primi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65527](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65527)

PETRI CUNÆI

De Republica

HEBRÆORUM

LIBER PRIMUS.

CAPVT I.

De Republica Hebræa institutis. De legislatione. Inanis Græcorum jactantia. Quis primus auctor scripti Iuris fuerit. Septem præcepta Noachi filiis data. Quid in republicâ constituendâ, nominandâ, atque in legibus sanciendis Moses spectauerit.

NON nos magnopere in his libris delectu aliquo, aut accuratâ conquisitione utemur. Libet enim, quæ sponte se offerunt, è medio arripere, & ut aliud ex alio in mentem nobis incidit, ita quidque persequi. Condita Hebræorum respublica à divino maximoque viro Mose est, qui primus

A rem

veteres
dixce.
eorum
us non
iorum
ectata
pista
333.
e, qua
pacto
allelis
ana-
De
o præ
incp-
343.
ptum
vete-
us ex
d ar-
ntur.

TRI

rem in terris est aggressus omnium pulcherrimam. Equidem sic existimo, cum multa extent multorum præclara facta, quæ fama olim pro maximis celebravit, longe nobilissimam fuisse eorum operam, qui conciliis cœtibusque hominum, quæ civitates appellantur, jura atque leges dictaverunt. Nihil est enim præpotenti Deo, qui hunc mundum regit, acceptius. Sed ejus rei ut est magna atque excelsa gloria, ita multæ nationes pridem sibi illam vindicavere. Sane Græci quidem, dum ambitiose beneficia sua cunctis nationibus imputant, legum lationem inter prima ponunt. Lycurgos enim, Dracones, Solones, Zaleucos Locros loquuntur, aut si quæ alia sunt vetustiora nomina. Sed vana est ea omnis gloriatio. Gentem enim ventosissimam conticescere Iudæus jussit, Flavius Iosephus, cujus apologia usque ad miraculum erudita est, quæ extat adversus Apionem, hominem Iudæis inimicum quidem, sed tantâ nominis celebritate, atque tanto doctrinæ strepitu viventem, meritò uti *Cymbalum mundi* dictus habitusque sit. *Plin. in præfat. operis.* Ostendit ibi Flavius Græcos legillatores, si cum Mose comparentur, infimæ vetustatis esse, & heri aut nudius-

ter-

tertius natos videri. qua enim tempe-
 state Homerus Græculorum pater vi-
 xit, ignotum illis legum nomen fuisse,
 neque extare id usquam in ejus poë-
 mate. dicta modò sententiolasq; quas-
 dam in omnium ore fuisse, quibus
 plebs regeretur. aut si opus erat, prin-
 cipum jussa interdicitaque accessisse,
 quæ literis non consignabantur. Enim-
 verò Moses, quod recte observatum à
 Flavio est, cum Homerum multis se-
 culis antecesserit, propriam sibi hanc
 fecit laudem, quam postea concupivê-
 re tam multi. Primus enim ille leges
 scripsit publicavitque, uti disceret po-
 pulus quid jus fasque aut nefas esset,
 quibusque sanctionibus stabilienda ea
 respublica foret, quam constitui mox
 in Palæstinâ summus Deus jusserat.
 Ante Mosis tempestatem scripta jurâ
 non agnovit orbis. etsi enim antea
 profectò haud plane sine legibus gens
 hominum agitaverat; tamen neque
 publicis tabulis eæ, neque ullis monu-
 mentis erant consecratæ. Hujus gene-
 ris septem præcepta illa fuêre, quæ Tal-
 mudici data esse filiis Noachi ajunt. ea
 justitiæ regulas quasdam continebant,
 quibus carere hominum vita nequibat.
 quare vis eorum tam latè ad omnes
 pertinuit, ut qui nescirent ea, hos in-

terficere in bello, atque ex hominum
 communione tollere iussu Israëlitę sint.
 Neque id sine causa fuit. omnibus e-
 nim belluis nocentiores videbantur,
 qui jus nullum accepissent. Vtique,
 quod Aristoteles divinitus dixit, deter-
 rima sævissimaque est injustitia, quę
 instructa armis est. hominem autem
 natura cum armis edidit, ratione at-
 que prudentiã, quibus insigniter ad
 perniciem valet, jura si demas. Sed di-
 camus de Mosis instituto. Ille repu-
 blicam conditurus, quę in terris san-
 ctissima foret, summam rerum pote-
 statem numini detulit. & cum alii no-
 mina alia, ut res fert, reperiant, ac mo-
 narchiam modò oligarchiamque &
 interdum democratiam appellent, ni-
 hil ille horum fore pro naturã atque
 indole intellexit tanti imperii. Igitur
 regiminis quendam modum consti-
 tuit, quem persignificanter Flavius ad-
 versus Apionem vocari posse *θεοκρα-
 τικην* ait, quasi tu ejusmodi civitatem
 dixeris, cujus præses rectorque solus
 Deus sit. Quę enim cunque gereban-
 tur, hujus geri judicio ac numine pro-
 fessus est. Idque ita verum esse, claro
 documento probavit. Etenim, qui om-
 nia ex se uno pendentia videbat, qui-
 que populum oratione flectebat in
 om-

omnem partem, nullam ex tam bellâ occasione potentiam sibi, nullas opes, nullos honores quæsiuit. Id quod profecto vix hominis videtur. Est enim insita mortalibus imperii cupido quædam, eaque vetus hercle admodum, & cunctis affectibus flagrantior: quam, ut ego existimo, nunquam expellere ex pectore suo Moses potuisset, nisi interesse & præesse rebus gerundis Deum vidisset, cum quo in societatem regni venire extrema dementia fuisset. Iam vero, quo firmior respublica foret, ita sanxit edixitque, omnia uti ex legibus fierent. Legum autem non dominos, sed custodes & ministros, esse magistratus voluit. Quæ constituta ab illo rectissimè sunt. cum enim homines etiam optimos ira interdum aut amor transvorsos à recto agat, solæ leges repertæ sunt, quæ cum omnibus semper unâ atque eâdem voce loquerentur. Atque hoc est, quod subtiliter dixisse mihi Aristoteles in libris Polit. videtur, *legem esse mentem quandã sine cupiditate*. Accedit, quod rerum omnium primum est, æterna legum stabilitas, quibus adjicere aliquid aut demere piaculare nefas fuit. non veteres aboleri, non rogari novas contigit. observatio verò earum exacta ab omnibus rigidis-

6 P. CYNÆI LIB. I.

time est, etiam inclinantibus reipublicæ fati. Quod plane contrà aliis in rebus publicis fuit, quæ, legibus fundatæ cum essent, legibus eversæ sunt. nam & dominantium plerique, ut aliquid suum viderentur afferre, etiam recta commutaverunt; & sanctiones multæ per desuetudinem, plures (quod flagitiosius est) contemptu abolitæ securiora vitia fecere. Sed nos eam diversitatem nunquam mirati sumus. Cæterarum enim gentium leges, cum hominum excogitatæ ingeniis sint, severitas pœnæ ruetur, quæ tempore plerumque, aut dominantium socordiâ cessat. at, quæ Iudæis observantur, æterni numinis scita sunt, quibus nihil longa dies aut iudicium derogat facilitas. manent enim, eademque sunt, & cum secures ac virgæ non amplius timentur, terret tamen adhuc animos religio.

CAPUT II.

Hecatai liber singularis de Iudæa. Prudens legislatoris consilium de agrorum assignatione. Non debuisse eos occupantium esse. De lege agrariâ, deque ejus inestimabili utilitate. Redemptio agrorum. Beneficium Iubilæi. Restitutio gratuita agrorum. Iuris Talmudici quæ-

quædam sanctiones super ea re. De Maimonide, ejusq; luculentissimis commentationibus. Quid jubileorum celebritas servis contulerit. Per novem dies coronati servi. Saturnalium quædam imago.

Sæpe Flavius Iosephus Hecatæum Abderiten laudat, summa fide atque integritate virum, qui se Alexandro Magno olim expeditionum bellorumque comitem adjunxerat. Is, cum terras multas adiisset omni copiarum genere abundantes, nullam æquè, ut Palæstinam admiratus est. Quare librum de ea singularem scripsit, ex quo multa pro Iudæis Flavius adversus Apionem recitat. Illud ad rem, de qua dicturi sumus, pertinet, quod regionem optimam, frugumque feracissimam habitari à Iudæis ait, cujus amplitudo continet *τρεῖς ἄκρονας ἰσχυρὰς ἀγροῶν*, planè ut appareat aptissimas Hebræis fuisse sedes has, in quas ex Ægypto illos transmisit numinis benignitas. Qui enim antea vitam semper in culturâ agri, atque in pecudum pastione egissent, hic jam in ubere solo egregie suis se artibus locupletare, atque in rebus esse bonis poterant. Inter initia, cum promissam pridem Palæstinam occu-

A 4

passet

passet armis facer populus, illico Moſis
 juſſa ſecutus ſummus dux Iofua eſt. V-
 niuerſam enim regionem in duodecim
 partes diuiſit, atque habitandam toti-
 dem tribubus dedit. Mox ſingularum
 tribuum familias numeravit, & pro
 capitum multitudine certum cuique
 modum agri, atque proprios fines de-
 dit. Ita proviſum eſt, uti eadem æqua-
 litate omnes continerentur. quæ eſſe
 prima cura bonis reipublicæ modera-
 toribus ſolet. Idem Græci poſtea Ro-
 manique, cordatiſſimi mortales fece-
 re, colonias cum deducerent. Quod ſi
 occupatione ſuum quidque feciſſent ii,
 qui primi in vacua veniſſent, jam ne-
 ceſſe fuiſſet pugnas motuſque civium
 ingentes exiſtere. Quicquid enim ejuſ-
 modi eſt, quod ex communi facere
 proprium poſſis, in eo fit plerumque
 tanta contentio, ut difficillimum ſit
 ſervare ſanctam ſocietatem. Porro,
 quoniam ſapientis eſt non præſentia
 modo ordinare, ſed ea ſtatueret etiam,
 quæ profutura alteri ſeculo ſunt, præ-
 claram legem quandam Moſes tulit,
 qua effectum eſt, ne paucorum opulen-
 tia quandoque cæteros opprimeret,
 neu mutatis ſtudiis cives ad novas ar-
 tes peregrinaſque ab innoxio labore ſe
 converterent. Ea fuit lex agraria, quæ
 vetuit

vetuit ne quis venditione aut ullo contractu plenum dominium fundi sui transferret in alium. Nam & iis, qui egestate compulsi agrum vendidissent, redimendi jus quovis tempore concessit. & ni redemptus esset, restitui eum gratis in Iubilæi celebritate iussit. Est in admiratione hominū scriptor maximus, Rabbi Moses Ben Maimon, is, qui Talmudicam doctrinam sepositis nugamentis feliciter complexus est divino illo opere, quod ipse משנה תורה appellat. Nunquā ita magnificè quidquam de illo autore dicemus, quin id virtus superet ejus. Fato enim quodam & forte nascendi primus solusque in illā gente rectè intellexit, quid hoc sit, non ineptire. Sæpe nos in his libris eum luculentissimum testem citabimus. Atque nunc quoque in hac ipsā re, qua de agimus, perutilis erit nobis ejus autoritas. Multa ille de Iubilæi beneficio in Halacha Schēmitta Veiobel tradidit, aitque id positum in eo fuisse, quod omnes agri ad veteres dominos rediebant, etiam si centies emtorem mutaverant. Nec eos excipit eruditissimus scriptor, quos ex donatione acceperit aliquis. nihilo enim magis retineri eos à possessore potuisse ait. Atque hoc juris Talmudici est: & rectissimum videtur.

Mosis
t. V.
ecim
toti-
rum
pro
lique
s de-
qua-
e esse
lera-
Ro-
fece-
od si
nt ii,
ne-
rium
ejus-
ccere
aque
a sit
rro,
entia
iam,
præ-
ulit,
len-
ret,
s ar-
re se
que
cuit

eur. Etiam illud prodit ex eodem jure Rabbinus iste, redemptionem fuisse illis modò permissam, qui ex lucro aliquo commodove, quod obvenisset, locupletiores facti erant. Cujus rei ratio in promptu est. Sanè enim, qui pecunias mutuas ad eam rem sumebant, aut agrum unum vendebant, uti venditum alterum redimerent, legi divinæ fraudem fecerunt. expectandus enim illis, hæredibusque illorum, Iubilæus fuit, qui venditiones hujusmodi rescinderet. Quamquam poterant gentiles interim agnati que suo ære ea retrahere, quæ sine vorfurâ redimere nequiverat inops dominus. Iubilæorum solennia annus quilibet quinquagesimus reduxit, cujus initium à septimo mense Tifri erat. Nulla tempestas tantum gaudium publicè excitavit. Non enim modò locati rursus in solido sunt, qui prædia sua antè alienaverant, sed libertas quoque data omnibus servis est. Sed horum nihil fieri ante decimam ejus mensis lucem potuit, quæ jejuniis atque expiationum festo sacra erat. Interea temporis per novem integros dies agitata publicè quædam veluti Saturnalia sunt, de quibus Rabbi Maimonides illud refert, quod scitu dignum judicavimus. Ait ille in Hala-
cha

cha Schemitta Veiohel cap. 10: מראש
 השנה עת יום הכפורים לא היו עבדים
 נפטרים לבתיהן ולא משתעבדים לאדניהם
 ולא השדות חוזרות לבעליהם אלא עבדים
 אוכלין ושותים ושמחים ועטרותיהם בראשיהם:
 כיון שהגיע יום הכפורים תקעו בית דין
 בשופר נפטרו עבדים לבתיהן וחזרו שדות
 לבעליהן: *Ab initio anni usque ad diem ex-*
piationum neque dimittebantur servi, ne-
que serviebant dominis suis, sed nec agri
restituiebantur. Quid igitur? edebant, bi-
bebantque servi, atque hilares erant, &
coronam quisq; capiti suo imposuit. Mox,
cum dies expiationum venisset, Sena-
tores Sanhedrin tubis claxere, atque è ve-
stigio liberi abierunt servi, & reddita do-
minis prædia sunt.

CAPVT III.

Amplius de duplici causa legis agraria
dictum. Ex latifundiis quàm crebra
mutationes rerum. De Romanâ repu-
blica. Lex Stolonis. Quibus artibus
veteres Hebræi se sustentaverint. Quàm
cautè legislator providerit ne ea desere-
rentur. Leges divina de rusticatione
& re pecuaria.

Verùm age, dicamus de legis agrariæ
 utilitate, quam Mosis propositam
 fuisse

fuisse suprâ retuli. Sanè quod è duobus prius esse dicebamus, interfuit reipublicæ, ne in possessiones optimè positas divisasque paucorum avaritia irrumperet. Firmè enim egentiozem quemque ditior aliquis pretio expellit. atq; is, dum rura in immensum spatiis supervacuis extendit, alios necessariis excludit. Ex quâ causâ incessere interdum rerum conversio solet. Ita enim est profectò. plena hostibus ea respublica est, in qua cives plurimi, possessionibus avitis nudati, priscas fortunas votis expetunt. Hi odio rerum suarum mutari omnia student, neque in eâ conditione, cujus eos pœnitet, diutius quàm necesse sit, manent. Ac Romæ quidem, cum primores patrum omnia ad se trahebant, prope ut singuli possiderent trecentorum civium agros, lege Stolonis cautum fuit, ne quis plus quingenta jugera haberet. Sed statim evagata rectum ordinem fraus est. Primus enim ipse Stolo sanctiones suas violavit, damnatusque est quod mille jugerum cum filio tenebat, quem ob hoc emancipaverat. Et postea, quàm plurimi cives diversâ arte callidî sententiam legis circumvenerunt. Aliis enim ad emendum agrum submissis, ipsi possederunt. Vidit istæc, & stabili-

lire

lire legem conatus est C. Lælius, in signi-
 ficientiâ vir & Africani Scipionis ma-
 ximus amicus. sed impar adversan-
 tium factioni, cum in contentiones
 discordiasque iretur, ab incepto desti-
 tit. Ita in ævum erupit licentia, neque
 occupandi agros modus fuit. Ac tan-
 dem sanè eò deventum est, ut pauci
 quidam totam Italiam vicinasque pro-
 vincias velut proprium patrimonium
 tenerent. Hujus rei testimonia recita-
 re, quæ plurima ubique extant, nihil
 nunc necesse est. Altera, quam attigi-
 mus, legis agrariæ ratio fuit, quod
 summus Moses relanguescere civium
 animos, eorumque remitti virtutem
 noluit. Etenim, cum de maioribus eo-
 rum illustrissimus quisque pastoritiam
 vitam vixisset, atque in agris versatus
 fuisset in aliquo opere faciundo, om-
 ninò omnium vitiorum atque incom-
 modorum una cautio fuit atque una
 provisio, uti ne posteris aliquando ea
 studia desererent, quæ & multum ho-
 mines locupletant, & principia habent
 eadem quæ mundi sunt. Sanè verò
 nimis citò deserta ea studia neglecta-
 que fuissent, si lex omnia coëmere o-
 mnibus, atque agros adjicere agris
 permisisset. Ita enim fit plerumque;
 qui tot pascua tamque latos fundos
sine

sine modo tenent, honestissimi labo-
 ris munia, aliis quæ committunt, obi-
 re ipsi fastidiunt: & ut plurimum, qui
 operam illis locant, peregrini ignoti-
 que coloni sunt, & mancipia ære em-
 pta. Ipsa plebs civium, aliena rura co-
 lere indocilis, ex agris intra muros
 correptit, urbanas res ut usurpet. Ibi in-
 otium se transdit, corrumpiturque, &
 arte molli atque illiberali inertem vi-
 tam tuetur. Profectò, ex quo tempore
 Romani proceres, iique haud multi,
 sua rura fecere, quæ plurimum fuerant,
 ingens rusticationis oblivio non cives
 modò, sed omnes liberos homines ce-
 pit. qui enim agri Curios, Fabricios-
 que & Catones viderant, vincitis fossi-
 ribus colebantur, & compedibus so-
 nuere. Conqueritur Marcus Terentius
 Varro in libris de re rust. magnanimos
 Romuli nepotes *non in segetibus am-
 plius & vinetis, sed in theatro & circo
 manus movere.* Iam enim falcem & ara-
 trum reliquerant, qui olim *annum,* in-
 quit, *ita diviserant ut nonis modò diebus
 urbem adirent, reliquis ut rura colerent.*
 Ita descitum à majorum institutis est;
 quæ dum servabant, utrumque sunt
 consecuti, ut & agros foecundissimos
 haberent, & ipsi essent quàm optimè
 animati. His malis tantis talibusque,
 quæ

quæ rempublicam, ceu quædam pestes, invadunt, benè atque sapienter obviam ivit consultissimus rerum divinaram humanarumque Moses, cum redemptionum privilegia, atque insuper jura sancivit Iubilæi. Non habuit autem ullam iniquitatis speciem istæ lex; neque fraus omninò fieri emptoribus potuit. servata enim profectò semper in agrorum venditionibus ratio Iubilæi fuit, & ut ille propius longiusve aberat, ita pretium dependebatur majus minusve. Hoc illud est quod in Levitico capite 25. dicitur: *Cum vendideris aliquid proximo tuo, aut cum emeris à proximo tuo, ne circumvenite alter alterum. Secundum numerum annorum, à Iubilao eme à proximo tuo, & secundum numerum annorum, quibus fruges provenerint, vendat ille tibi. Pro multitudine annorum auge pretium emptionis, & pro paucitate annorum minue pretium emptionis. Nam numerum proventuum ille vendit tibi. Ne igitur decipite alter alterum. Quod si vero ante Iubilæum redimere fundos suos dominus cuperet, pariter constitutum summâ æquitate fuit, ut de pretio, quod reddendum erat, tantum retineretur, quantum è fructibus emptor percepisset. Quibus quidem rebus planè*

planè effectum est, ne aut damnum ex possessionū restitutione quisquam sentiret, aut facilè ex civium animis veterastudia, honestissimæque artes exolescerent. Utique illud dubitari non potest, qui populus qualisque fuerit, cui disciplinam & instituta Moses præscripsit. Ex tot enim, quas tulit, legibus, cum pleræque ceremonias religiosæque & justis injustiq; præcepta continerent, cæteræ, quæ ad facultates rerum copiasque, atque ad ea opera pertinent, ex quibus aliquid acquiritur, omnes ejusmodi sunt, ut de rusticatione aliquid singulare tradant. Quam sollicitè in Pentateucho docetur populus, quando requiem terræ dare, & intermittere sementem oporteat; quid in messibus, inque vindemiis servandum sit; quoto anno fructum capere ex vinea fas sit? Ad hoc, qua severitate interdicitur, ne diversa semina uni agro mandentur; tum ne admixtura animantium fiat, quæ disparis generis sint, neve ex animantes sub eodem iugo sint? Cætera de fœtu pecudum, de primitiis frugum omnium, deque decimis earum, penè infinita sint. Eorum plenior tractatio in opere Talmudico est, & sextam partem ejus, aut amplius, tenet. Complexus autem omnia Rabbi Mai-

bi Maimonides est illo libro quem
 מִיָּעִיָּי appellat, in quo rerum occulta-
 rum mira secreta sunt.

CAPVT IV.

*In quas angustias Iudæos septimus quisque
 annus detruferit. Alexandri Magni
 beneficium huic genti concessum ob
 quandam vaticinationem. Iudæorum
 rara olim commercia cum exteris gen-
 tibus. Quanta in ignoratione rerum
 Iudaicarum versati sint Græci. Ari-
 stotelis commentum de Callanis Indiæ
 sapientibus. Quibus rebus vita mores-
 que civium immutentur. Qui cives
 optimi. Nullis artificiis Iudæos cele-
 bres fuisse; idque in laude positum.
 De opificibus.*

TALES leges, atque ejusmodi scita He-
 bræi acceperunt, qui res opesque
 omnes suas in agris habebant. Ex illis
 vel abundantia eorum, vel egestas pe-
 pendit. Cujus rei ego maxima docu-
 menta hæc habeo, quod quoties pecu-
 nias illis exteri reges imperaverunt,
 septimus quisque annus ita in angu-
 stum oppido omnes eorum copias
 coëgit, pene ut pendere eas nequive-
 rint. Erat enim edicto legis cautum, ne
 per illam tempestatem terra coleretur.

B

neve

néve quis fruges tunc colligeret, quæ
 omnis pecuniæ fundamentum erant.
 Alexander Macedo, cum Ierofolyma
 ex Danielis libro didicisset dominatio-
 nem Persarum olim Græco ab homi-
 ne destruendam, lætus vaticinio, quasi
 ad se pertineret, Iudæos petere ingens
 beneficium aliquod iussit. Ibi illi signi-
 ficavère, nihil sibi posse majus dari,
 quàm uti ne rex septimi anni tributa
 exigeret. idque impetrarunt. Mox id
 Samaritanis, multa pro se cum dice-
 rent, negatum est. Sed omnium eo-
 rum, quæ de hoc genere afferri pos-
 sunt, nihil luculentius est, quàm Apio-
 ni quod Flavius Apolog. 1. respondet
 pro popularibus suis, cum inquit;
 ἡμεῖς ἔτε χῶραν οἰκῶμεν παράλιον,
 ἔτε ἐμπορίας καίρομεν, ἔδ' ἐταῖς δια-
 τῆτων πρὸς ἄλλας ἐπιμιξίας· αἱ δ'
 εἰσὶν μὲν ἡμῶν αἱ πόλεις μακρὰν ἀπὸ
 θαλάσσης ἀνωκισμένα, χῶραν ἣ ἀ-
 γαθὴν νεμόμενοι, ταύτῃ ἐμποροῦμεν.
 Nos neque terram habitamus, quæ mari
 vicina est, neque negotiationibus gaude-
 mus, neque earum causa nobis consuetudo
 cum aliis gentibus est, sed sunt urbes qui-
 dem nostræ procul à mari sitæ: ipsi autem
 nos regionem bonam incolentes, hanc cum
 labore exercemus. Enimverò, cum di-
 versas gentes ita negotiatio sociaverit,
 ut

ut quod genitum est usquam, id apud omnes natum esse videatur; soli Iudæi intra terræ suæ fines, iis contenti opibus, quas illic natura producebat, vitam procul cōmerciis agitavêre. Non enim maria transibant, neque exteros visabant, & ab his non visabantur. Ex quo illud contigit, ut multa de illis falsa prodiderint Græci, aliique. Perpaucis enim notæ res eorum erant. Vnus Hecatæus comperta scripsit. Cæteri, ut famâ quidque & auditione acceperant, ita literis celebraverunt. Quod quàm periculosum in omni historia condenda sit, vel ex illo potest existimari, quod Ephorus, clarissimus olim scriptor, Iberiam, quam non viderat, unam esse urbem dixit, admodum mediis fidiis ridiculè. Non enim civitas, sed magna Hesperii orbis pars erat, & multis habitata populis est. Portentosum est, & cum summa inscitia conjunctum, quod Aristoteles apud Clearchum autumavit, Iudæos esse ab Indiæ sapientibus propagatos, sed nomen mutavisse. quippe philosophos illos, qui apud Indos Callani appellantur, in cava Syria Iudæos dici. Pudet me anilitatis, adeò hoc nihili est. Sed quod additum ibidem ab Aristotele est, neque supra fidem videtur, & ap-

quæ
ant.
ymæ
atio-
omi-
quasi
gens
igni-
lari,
buta
ox id
dice-
eo-
pos-
pio-
ndet
uit;
lov,
dra
ci id
dro
ai-
pdy.
mari
ude-
tudo
qui-
etem
cum
di-
erit,
ut

primè gloriosum sacræ genti est. Venisse enim ad se, in Asiâ cum esset, Iudæum quendam ait, tantâ eruditione atque scientiâ hominem, uti præ illo omnes Græci, qui aderant, trunci esse & stipites viderentur. Vtique hoc longè pluris est, quàm de gentis origine quod imprudenter retulit. satius enim erat, non attigisse eam, propterea quod incognita alienigenæ erat. Ac mihi quidem sanè Flavius etiam gloriari de Iudæorum obscuritate videtur, cum in mediterraneis locis eos agere, & nullum aditum esse ad eos mercatoribus peregrinantibusque ait. Ita enim diutissimè incorruptos mores servavere, nihilque rerum ad copiam & luxum pertinentium illatum est, quibus perire potentissimi populi solent. Cætera verò sic subjicit idem Flavius; ut penitus superbire eum dicas: *χωρὸν ἄ-
γαθὴν γερῶμενοι, ταύτῃ ἐκπονεῖμεν,
terram fertilem habitamus, atque in cul-
tura ejus operam sumimus.* quasi nihil majus esse meliusve possit. Recitat Aristoteles in libris Polit. edicta quædam ab antiquissimis legumlatoribus composita, quæ Mosaicis pene similia sunt. Nam Oxylus quidem, Elioruta rex, prædia agrosque vetuit ad mutuam pecuniam opponi: & Locrensibus in-

terdictum fuit, ne avitas possessiones
 venderent. Quæ illuc pertinere maxi-
 mus autor naturæ verique ait, uti ne
 populus cultionem agrorum desere-
 ret. Quare toties illud iterat in Politi-
 corum libris, optimam esse rem publi-
 cam, cujus cives ex re rusticâ atque ex
 pastione vivunt. Cujus rei hanc causam
 reddit, ὅτι πολιτεύονται κατὰ νόμους.
 ἔχουσι γὰρ ἔργα ζώοντες ζῆν. & δύνανται
 ἰσοχολάζειν. quia ex legibus sequere resque
 suas regunt. habent enim ex opere suo
 quantum satis ad vivendum sit. Et ta-
 men eis otiosi esse non licet. Cæteras res-
 publicas, quas opificum & mechani-
 corum multitudo tenet, longè dete-
 riores judicat, cum ignava eorum ho-
 minum desesque vita sit, neque ullum
 opus eorum cum virtute congruat. Ex
 quo jam fit, uti intelligatur, vanum
 frigidumque esse, quod Iudæis expo-
 brari vulgò Flavius ait, τὸ μὴ μηχανῶν
 δ' ἔργων παρασχέειν, nullos in ea
 gente autores novorum operum, artificio-
 rumque existisse. Laus equidem Iudæo-
 rum hæc maxima, non probrum est.
 Qui enim pulchrum esse potest ea in-
 venisse, quæ exercere illiberale est; Vti-
 que opifices omnes in sordidâ arte ver-
 santur: & bene eos Aristoteles servitu-
 tem quandam servire, sed limitatam,

ait, propterea quòd manibus eorum
atque operâ non, ut mancipiorum, ad
res omnes, sed ad unam quandam uti-
mur. Aded nihil ingenuû officina ha-
bet: in quâ hoc insuper mali in est,
quod corpus animumque virilem ef-
fœminat. Quare in rebuspublicis olim
recte constitutis, quod solertissimus
magister ait, opifices civitate donati
non sunt, sed peregrini erant, & cor-
pus veluti sepositum à cæteris ordini-
bus fuere.

CAPUT V.

*Aegyptiorum odium in Hebraeos, & vera
causa ejus. Aegyptii ignavis artibus
curisque dediti. Qua solertia Sesostris
eviraverit civium animos. Lex Ae-
gyptiorum de opificum artibus ad ha-
redes cujusque transmittendis. De Ni-
liaca plebe, qua in servitute. De sacer-
dotibus. De pastoribus, qui tertia Ae-
gyptiorum pars, & quam formidati
cæteris Aegyptiis semper fuerint. Su-
perstitionem Aegyptiorum nihil fecisse
ad pastoritii generis odium: & male id
existimari. Plebem Aegyptiam non
ita agricolas execratam fuisse, ut pa-
stores. Et causa ejus rei.*

Equidem illud etiam animadverto,
in expedito jam esse, cur in vici sem-
per

per Ægyptiis Iudæi fuerint, non cum Ægyptum modò hospites incolerent, sed postea quoque, cum suas sibi sedes, atque propriam rempublicam haberent in propinquâ Palæstinâ, quam terram à meridie Ægypto terminari Cornelius Tacitus refert. Enimverò id odium nulla adeò ex re magis fuit, quàm ex vitæ studiorumque dissimilitudine. Omnis enim Ægyptiorû plebs sellulariis artibus dedita, sub umbra urbium intra mœnia desidebat. Nec deerant, qui officia virilis sexus perverterent, & lanam etiam telamque tractarent. Atque erant quidem illi suo apte ingenio satis ad mollitiem proclives: sed auxit malum postea enervavitque porrò eorum animos Sefostris rex, qui id studio sibi habuit, solertiamque & consilia, ut ipsi Ægyptii perhibent, à Mercurio didicit. Accessit lex quoque, quæ modum ingeniis finesque poneret. Nulli enim opifici aliam artem exercere, nisi paternam, licuit. Iuvenalis quidem, cum Crispinum, hominem malis artibus & gratia Cæsaris ad summa proVectum, verberare grandi convitio vult, *partem Niliacæ plebis illum, & vernam Canopi appellat*. Ita enim existimatum est, sacerdotes illic liberos esse, opifices verò, qui

vulgus erant, servire. Sed ab illo vulgo tamen multum diversa fuit tertia quaedam populi pars, quae seorsim in campestribus Aegypti, ac prope paludes degebat. ii pastores fuere, actuosi illi quidem gnavique, sed cunctis Aegyptiis execrabiles, propterea quod ignaviam eorum semper sollicitam tenebant. Saepe enim ingentes motus dabant, atque interdum etiam reges sibi crearent. Quare Romani postea, cum reliquam Aegyptum facile in fide retinerent, praesidium validius in illis locis ponere, ubi id hominum genus erat, coacti sunt. Cum omnia ratione animoque lustraris, haec una res ab omni aevopastoribus infestos Aegyptios fecit, quod vires eorum vegetosque & acres spiritus homines sedentarii opificesque non ferrent. Ipse Parrho, cum crescentem Israëlitarum multitudinem contundere atque deprimere constituisset, tali usus oratione ad suos est: *Israëlita robustiores nobis sunt. quare adeste, callido consilio illud agamus, ne auferant, neve orto bello hostibus se nostris jungant, aut ipsi arma in nos capeffant.* Id ego rectum verumque existimo. Neque enim illis hercle assentior, qui causam publici odii ex superstitione arcessunt, quasi scilicet Hebraeos homines, pecudum
armen-

ar
tic
ca
re
vi
in
bu
ch
cu
pr
de
A
m
xi
co
g
p
ru
q
sp
b
st
g
q
ip
d
su
ia
ra
c
n

armentorumque pastores, ferre ea natio nequiverit, cuius pars hæc oves, illa capras, alia alias quadrupedes mactare verita est, queis inesse quiddam divinum credebatur. Sed ea ratio mirè improbabilis est. Quid enim responderent profectò, cum aut ex Pentateucho discent, Parrhonem immanes pecudum greges habuisse; aut cum tot proferri historiarum monumenta videbunt, ex quibus constat, magnam Aegyptiorum partem, quod jam diximus, in pascuis atque inter pecora vixisse? & tamen celebre illud in sacro codice est, *Omne pastoritium genus Aegyptii horrescunt*. De agricolis non idem proditum est. neque poterat hercle eorum virtus formidari, aut invisa esse, quæ prorsus nulla erat. Omnes enim spes inertissimi mortales non in manibus suis neque in rusticationis industriâ, sed in Nilo posuere. Alebat augebatque segetes exundans amnis, neque fertilitatem modò terrarum, sed ipsas dabat. quippe multo limo turbidus fluens novos agros subinde apposuit prioribus, atque Aegyptum annuo incremento semper ultra tulit. Ita miratus opes suas arvaque recens nata colonus est, quæ sine labore, & inopiantibus obvenerant.

CAPUT VI.

Quando Iubilæi desierint celebrari. Cur illorum habitam esse rationem in annis sabbaticis numerandis dixerit Maimonides. Rejēcta Maimonidæ opinio.

DE Agyptiis, quo ingenio fuerint, & quantum à vicinis Iudæis discrepauerint, dictum fatis est. Nunc à diverticulo redeundum est ad Iubilæum, de quo agere cœperamus. Intellegendum est igitur, cum lata à Mose lex agraria de possessionum restitutione sit, observatam eam summâ religione fuisse usque ad sanctuarii prioris desolationem, quæ facta per Assyrios est. Exin deserta incultaque Palæstina jacuit per annos septuaginta. id quod prædictum à vatibus erat. Postquam autem longa dies fatalem illum temporis orbem perfecerat, redierunt quidem in sedes suas Iudæi, extructumque templum de integro est, sed nunquam postea revocata lex agraria fuit, neque celebrata amplius Iubilæorum solennia sunt. Quare nec mancipiis libertatem amplius jam dedit annus quisque quinquagesimus, neque dominis reddidit amissas venditasque possessiones. Hæc solerter animadversa & notata

notata à Talmudistis sunt, & permul-
 tum momenti habent. Sed omnino
 implicatam habere atque involutam
 rationem videtur, quod Rabbi Mai-
 monides in lib. septimo suæ ך in Ha-
 lacha Schemitta Vejobel, cap. 10, tra-
 didit, ubi sic inquit; אף על פי שלא היה
 יובל בנתיב שני מנין היו אותו כתי לקדש
 שמיטתו: *Etsi Iubilæi nulli fuere ex quo*
tempore templum secundum stetit, tamen
numerare eos mos fuit propter remissiones,
quæ ex lege fiebant. Nisi hoc enodaveri-
mus, falsum videbitur quod de Iubilæi
abolitione dicebamus. Quare expli-
canda nobis Maimonidæ sententia est.
 Enimverò maximus Rabbinus Iubi-
 læorum supputationem accuratissimè
 semper factam etiam novissimis tem-
 poribus ait, non hercle quod aut servi
 omnes tunc manumitterentur, aut
 agri redirent ad veteres dominos, sed
 quod ex numeratione eorum penitus
 pependit ratio anni cujusque septimi,
 in quo alia quædam remissionum jura
 observari lex jussit, quæ non antè
 cessavere, quàm everfa à Tito deleta-
 que Iudæorum republ. esset. Vtique
 earum שמיטתו *remissionum* duplex ge-
 nus fuisse, constat. Nam & terra septi-
 mo anno inculta jacuit, & conditio
 certi non dabatur ex mutuo. Sed qua
 ratione

ratione annum septimum pependisse
 ex quinquagesimo dixerit Maimoni-
 des, libet ex ipso audire. Is ita inquit:
 שנת יובל אינה עולה ממנין שני השבוע
 אלא שנת תשעה וארבעים שמטה ושנת
 חמשים יובל ושנת חמשים ואחת התלת
 שש שנים של שבוע וכן בכל יובל ויובל:
 Nos, ne Hebræa vertendo, Romanam
 orationem deformemus, summam
 modò sententiam recitabimus maxi-
 mi Rabbinì. Nimirum illud ait, anni
 septimi numerationem non ab anno
 quinquagesimo, sed ab eo, qui post
 hunc primus est, inchoari, atque ean-
 dem sic deinceps nulla intermissione
 fieri donec perventum sit ad quadra-
 gesimum & nonum, qui propterea
 sabbaticus fuit, quod septies septenus
 erat. Mox autem eum, qui sequebatur,
 quinquagesimum, in numero septeno-
 rum non fuisse, sed supputationem eor-
 um rursus initium à quinquagesimo
 & primo habuisse. Ex quo manifestum
 est, cur doctissimus Iudæorum dixerit
 non numerari quidem quinquagesi-
 mum, sed celebrari tamen. absque illo
 enim foret, continuandam septeno-
 rum numerationem fuisse significat,
 quam nunc interjectio quinquagesimi
 interrumpit. Atque hæc quidem Mai-
 monidæ, & aliorum, qui Talmudicos
 sequun-

seq
 ver
 qui
 ra p
 qui
 len
 leba
 que
 ma
 ani
 me
 fit.
 da
 po
 gef
 læu
 pa
 &
 no
 que
 pel
 fin
 ru
 vo
 ma
 tia
 xa
 ru
 leg
 pri
 se.

sequuntur, sententia est. Quæ quàm
 vera sit, iis exquirendum relinquimus,
 qui Chronologiæ subtilissima momen-
 ta peruestigant. E quibus sunt profectò
 quidam summâ doctrinâ atque excel-
 lenti ingenio viri, qui Iubilæorum ce-
 lebritatem incidere in annum quem-
 que quadragesimum & nonum existi-
 mant. Ex quo fit, ne duos sabbaticos
 annos continuari, & septenorum nu-
 merationem toties interrumpi necesse
 sit. Et sunt, qui ex Rabbi Addæ Calen-
 dario conficere se, id quod volunt,
 posse autumant. Sane quod quinqu-
 gesimus annus in sacro codice Iubi-
 læus appellatur, id verò in neutram
 partem aliquid momenti habet. Nam
 & per sepe popularis usus, quem penes
 norma visque omnis & arbitrium lo-
 quendi est, septimanam octiduum ap-
 pellat, & olim maximi scriptores pas-
 sim Olympiadem, quæ quatuor anno-
 rum spatium continet, quinquennium
 vocavêre. Equidem nos nostrâ non
 magni interesse putamus, utra senten-
 tia rectior sit. ostendere enim dunta-
 xat propositum nobis fuit, Iubilæo-
 rum solennia nec inutiliter à summo
 legislatore instituta esse, & post templi
 prioris excidium nunquam in usu fuis-
 se. Quod tamen ad hanc ipsam rem,
 quam

quam in transcursu attigimus, attinet, planè sic judicamus, multas gravesque causas esse, cur viri hac ætate nostra incomparabiles Iubilæum spacio annorum quadraginta & novem, non quinquaginta absolutorum definierint. Quare opinionem eorum neque improbamus, & profectò admittimus etiam. In Levitici capite vicesimo & quinto tam de Iubilæo, quam de anno septimo agitur, cautumque illic expressis verbis est, ne etiam in Iubilæis tellus coleretur. Quæ profectò sanctio videri supervacanea possit, siquidem Iubilæorum jura annus quisque quadragesimus & nonus recepit, qui per se sabbaticus erat. quippe septies septenus fuit. Et nobis quidem in promptu est quid rectissimè dici contra possit. putamus tamen hanc esse causam, quæ Maimonidem in hallucinationem quandam impulit. Illud certissimum est, Hebræos semper non Iubilæum modò, sed etiam septimum quemque sabbaticum annum à Tisri numerasse, qui anni sacri erat mensis septimus. planè ut septeni omnes Iubilæique iisdem mensibus inchoati finitique sint. Ex quo apparet nullam reperiri mediam viam posse. Necessè enim jam est uti aut quinquagesimus quis.

qui
her
est.
est.
pos
ligi
is v
huj
gni
lect
con
ad
qua
opt
int
que
eor
cap
Vej
by
מי
יר
:ה
bet
quo
lud
pote
hoc
ann
ver
his

quisque annus fuerit Iubilæus, aut is hercle, qui quadragesimus & nonus est. Sed nobis posterior sententia pluris est. neque assentiri hic Maimonidæ possumus, cujus tamen scita omnia religiosissime à libi amplectimur. Est enim is vir profectò, qui paucos quosdam huiusmodi atque exiguos errores magnis divinisque virtutibus ubique, & lectissimarum rerum præceptionibus compensat. Ac Iudæi quidem illi, qui ad agrorum restitutione spatio quinquaginta annorum absolutorum esse opus ajunt, curiosè tradiderunt, quid inter Iubilæum atque inter septimum quemque annum interfit. Ita enim eorum sententia Maimonides ait in capite decimo, in Halacha Schemitta Vejobel: יתירה שביעית על היובל שהשביעית משמטת כספים ולא יובל: ויותר יובל על השביעית שהיובל מוציא עבדים ומשמיט קרקע: יובל משמיט קרקע בתחלתו ושביעית Ha- אינה משמטת כספים אלא בסופה: *Habet illud septimus annus præ Iubilæo, quod debita remittit; Iubilæus autem illud præ septimo, quod servos è dominorum potestate educit, & restituit agros. Etiam hoc discrimen est, quod quinquagesimus annus in principio restituit agros, septimus vero debita non remittit nisi in fine. Ex his illud quidem, quod conditionem certi*

certi in Iubilæis dari ex mutuo negat, falsum est, siquidem Iubilæi omnes in annum quadragesimum & nonum inciderunt. Cætera probari admittique possunt, & omninò speciem veri habent. Nam & quædam quadragesimus nonus annus propria ex jure Iubilæorum habuit præ cæteris septenis, & ea ipsa paulò aliter usurpata fuere quàm quæ in eundem annum ob hanc causam concurrebant quòd inter septenos esset. Iubilæi celebritas, uti antè dicebamus, exordium ab anno veterè & naturali sumpsit, cujus primi mensis September est, is, qui sacri anni septimus erat. Quare Talmudicis, qui initio anni, decimo die primi mensis restitutionem fieri agrorum ajunt, nihil facer codex repugnat, qui eum mensem passim septimum appellat. Est enim diversitas ea ex duplicis anni constitutione. Postremò illud Maimonides refert: וְזֶה הַיּוֹבֵל בְּשִׁבְעֵת הָאָרְצִים וְדִין הַשְּׁמִטָּה אֶחָד הוּא לְכָל דָּבָר : כֹּל שֶׁאִסּוּר בְּשִׁבְעֵי הַמַּעֲבֹדֹת הָאָרְצִים אִסּוּר בְּשִׁנּוֹת יוֹבֵל: וְכֹל שֶׁמוֹתֵר בְּשִׁבְעֵי הַמּוֹתֵר בְּיוֹבֵל: *Eadem ratio usquequaque est tam Iubilæi, quàm septimi anni, quod ad intermissionem agriculture attinet. Quicquid in terra cultione fas aut nefas est anno septimo, id prohibitum quoque aut licitum est in Iubilæo.*

NON

Non est hæc Iudæorum conjectura, aut probabilis opinio, sed certa indubitataque veritas, quam legislatoris vox confirmat in Levitici capite vicesimo & quinto. Quod si jam verum foret, quod placuisse Talmudicis diximus, duos annos sabbaticos absque intervallo fuisse celebratos, magna profectò & singularis atque nimis inusitata res hæc esset. Etenim, cum totum hoc sit à præpotente numinis vi profectum, quod in Palæstina sextus quisque annus tam uberes proventus dedit, ut septimus, quem agrorum quieti & sabbatismo lex destinaverat, nullam pareret famem, jam profectò longè majus hoc miraculum fuerit, cum duo hujusmodi anni sabbatarii concurrerent. Neutro enim sementem facere aut arare fas fuisset. Itaque, quod dicitur in Levitici libro, *Benedictionem meam dabo vobis anno sexto, & faciet fructus trium annorum*, omninò geminari hæc numinis benignitas debuisset, cum duorum annorum, quadragesimi noni & quinquagesimi sabbata ex diversis ambo causis continuarentur. Non enim trium jam, sed quatuor annorum segetibus unum illum annum sextum indui necesse foret. Quorum nihil aliis gentibus ter-

C

risque,

risque, quæ sunt usquam, concessum est. Vtique scimus non exiguum esse quod Palæstina cælo debuit: atque adeò fatemur, etiam multa illic contraria naturæ legibus ivisse; sed tamen, cum tanti & tam frequentis miraculi magnitudo nullis vatum testimoniis, neque historiarum prodita monumentis sit, haud committendum profectò nobis est, ut credulitatis vitio temerè quidlibet obstupuisse videamur.

CAPUT VII.

Trina consecratio Palæstinae & urbium ejus. De jure urbium. Lex de prædiis urbanis. De urbe Ierosolyma, deque ejus privilegiis. Agrippæ impium facinus, & super eo Iudaorum legatio ad Neronem. Quibus ceremoniis proferri urbis Ierosolymæ pomœria oportuerit. Ius muniendi à quibus datum. Quando rempub. suam penitus Iudæi miserint. De oppidis, quæ asyli jus habebant.

A Iunt Talmudici, qua tempestate Iosua Palæstinam intravit, consecratas ab illo omnes urbes fuisse, quæ muris cinctæ erant. Eam ipsi appellant *בֵּית אֱשֵׁרָה* *ingressiōnem primam*. Sed, cum

cum abductus à Babyloniis populus
 facer trans Euphratem est, impurata
 regio ab impiis fuit. Quare mox, re-
 versis in sedes suas Iudæis, Ezras sum-
 mus populi præsul solenni actu sancti-
 moniam urbibus reddidit, eaque erat
 בִּיאַר שְׁנִייה *ingressio secunda*. Tandem
 Cæsar Titus, cum penitus res Iudaicas
 afflixisset, omnia rursus prophana-
 vit. Atque hîc Talmudicos suavis er-
 ror ludit. Messiam enim adhuc exspe-
 ctant, qui, ut ipsis placet, regnum Pa-
 læstinæ invadet, sacrabitque urbes.
 Eam fore ajunt בִּיאַר שְׁלִישִׁית *ingressio-*
nem tertiam. Ad hoc, tradunt iidem,
 quibus in rebus posita urbium religio
 ac sanctimonia fuerit; tum & quare
 vicorum villarumque nulla facta con-
 secratio sit. Quæ exequi longum foret.
 Cum oppida Palæstinæ singulis tribu-
 bus assignarentur, etiam Levitæ suas
 urbes accepere, quas incolerent. At
 ipsa regio agrique & possessiones ita
 dividebantur, nulla ut pars data illis
 sit. Decimas enim duntaxat primitias-
 que & victimas cunctas habuere. inde
 vita illis, inde opes copiæque abunde-
 erant. Sed illa in hoc genere præscri-
 ptio cautioq; valet, quam Rabbi Mai-
 monides adjungit, cum sic inquit in
 capite decimo & tertio, in Halacha

Schemitta Vejobel. וידעה לי שאין הדברים אמורים אלא בארץ שנכרתה עליה ברית לאברהם ליצחק וליעקב וירשוח בניהם ונתחלקה להם: אבל שאר כל הארצות שכובש מלך ממלכי ישראל הרי הבהנים והלויים; *Videtur mihi hoc omne, quod diximus, locum modo habere in illa terra, quæ ex fœderis religione Abramo & Isaco atque Iacobo data est, quæque tenetur à filiis eorum, & divisa inter illos fuit. At in aliis regionibus, quæ armis subigunt reges quidam israelitici, non deterior est sacerdotum & Levitarum conditio, quàm caterorum Hebraeorum* De ædibus urbanis lex ejusmodi lata fuit, uti, qui domum vendidisset, redimere eam posset intra annum; post autem, illo elapso, emptor eam propriam haberet. Sed nec propinquis jus redemptionis fuit, & iubilæi beneficium hîc nullum erat. Redditum autem emptori à redemptore pretium integrum fuit, etsi vendita traditaque domus ante plures menses erat. Etiam ultimo anni die redimere ædes suas dominus potuit. Et, si abesse eum, cui vendiderat, aut dolo latitare cerneret, curiam adit, atque ibi, senatu coram, pretium, quod acceperat, posuit, egressusque diffregit fores, atque ædes suas intravit. Hæc à Talmudistis sic definita

nita

nita sunt. In Levitarum urbibus haud
 idem juris fuit. Planè enim de ædibus
 illorum sancitum est, quod de agris de-
 que possessionibus rusticis omnium
 Hebræorum constituisse Mosen dixi-
 mus. Quare nec redimendi jus hîc an-
 no terminabatur, & Iubilæus restitue-
 bat quicquid redemptum antè non es-
 set. Inter omnes urbes insigniter emi-
 nuit unius Ierosolymæ sanctitas, atque
 etiam perpetua mansit, ut Talmudici
 tradunt, ex quo semel eam urbem ma-
 ximus rex Salomo dedicaverat. Itaque,
 quod postea consecravit eam rursum
 Ezras, fuisse supervacuum ajunt, siqui-
 dem prophanata neutiquam fuit, cum
 ceteræ urbes pollutæ sacrilegorum
 manibus sunt. Ex quo illud fieri iidem
 tradunt, uti in Ierosolymæ everstæ ci-
 neribus sacra facere atque victimas e-
 pulari fas fuerit. Sed quanta loci reli-
 gio esset, ii Iudæi significavere, quibus
 Hadrianus Imperator permisit, uti se-
 mel in anno adirent sanctæ urbis de-
 formes reliquias, atque ibi lugerent de-
 plorarentque miseram gentis suæ for-
 tem. Hæc urbs nulli tribui assignata
 sorte est, sed communis omnium fuit.
 Quamobrem teneri illam eâ lege ne-
 gant Talmudici, quæ vitulæ mactatio-
 ne expiari eadem jussit, quæ clam

יראת
 אמורי
 לאברהם
 ותחלה
 מלך
 mibi
 do ha
 igitur
 ta est,
 divisio
 s, quas
 illici,
 arum
 orum
 i lata
 t, re-
 s post
 pro-
 is jus
 nefi-
 n au-
 tium
 a que
 tiam
 suas
 , cui
 eret,
 ram,
 gref-
 suas
 defi-
 nita

patrata in tribuum finibus esset. Illud verò non ex superstitione, sed ex vetere & probò gentis instituto est, quod Rabbi Maimonides narrat. Ait enim, si qui cœnaculum haberent paulò sublimius, unde aspici Sanctum Sanctorum posset, fas illis quidem fuisse semel in hebdomadâ illuc ascendere uti sacra recta omnia servarent, at sæpius, aut ob aliam causam, non licuisse. Ea est sententia verborum istorum in Halacha Beth habbechira, cap. 7: שְׁהִיָּה בְּעֵלְיָהּ מְקוּוֹן עַל מִדַּשׁ הַקֹּדְשִׁים אֵין וְנִכְסֵין לוֹ אֵלֶּה פַּעַם אַחַת בְּשַׁבּוּעַ לִירְעָמָה וְנִכְסֵין לוֹ אֵלֶּה פַּעַם אַחַת בְּשַׁבּוּעַ לִירְעָמָה Sanè vehementer cives suos Agrippa rex offenderat, cum ex palatii editâ parte prospectaret identidem sacram templi sedem, cerneretque ex alto quid illic intus fieret. Id enim flagitium ingens arbitrati Iudæi, murum celsum extruxêre, qui regem intuêri non sineret quæ in templo agebantur. Ac mox decem legati, cum Ismaële pontifice & Elcia sacri ærarii quæstore, missi Romam sunt, qui precibus à Nerone peterent, uti confirmaret quod populum facere religio subegerat. Quod autem Hecatæus Abderites apud Flavium ait, quinquaginta stadiorum fuisse Ierosolymam, quam incolebant centena vicena mil-
lia

lia hominum, haud magni nostrâ interesseret scire, nisi de proferendis ejus pomœriis jus quoddam esset singulare constitutum, quod ex Talmudicis libris prodidit Maimonides in Halacha Beth habbechira ca. 10. Id autem ejusmodi erat. Cum amplianda urbs esset, magnus senatus Sanhedrin, rexque, & vates unus oraculum, quod Vrim & Tummim vocant, consuluerunt. Mox, postquam illi de interpretatione divini responsi inter se consensissent, senatores Sanhedrin carmina duo, in quibus erat gratiarum actio, recitarunt, panesque totidem fermentatos sumpserunt, atque egressi illicò cum cymbalis nabliisque & cytharis, ad cujusque vicini flexuras atque ad cippos omnes, qui erecti in urbe erant, constiterunt, effati que illa verba sunt: ארומם יהוה כי דליתני
Exaltabo te domine, quoniam exaltasti me. Tandem, cum ad locum illum venissent, quem idcirco consecrari oportuit quod pomœriorum finis esset futurus, substitère omnes, atque illic ex duobus panibus, quos decantato gemino carmine acceperat, unum comederunt, alterum usserunt flammis. Hæc sic à majoribus accepta Talmudici literis consignavère. neque à vero abludunt, cum similia, & penè eadem

fint, quæ in Nehemiæ commentariis
 exstant in capite duodecimo. Post ta-
 men, cum oppressa à Romanis Iudæo-
 rum erat libertas, planè hæc pomæ-
 riorum prolatio non ex magni conci-
 lii arbitrio, sed ex voluntate populi
 Romani pependit. Proditum verò etiã
 illud à Cornelio Tacito est, Iudæos jus
 muniendi magna pecuniæ vi emisse.
 Ex quo apparet reginam illam urbium
 Ierosolymam fuisse conditione eadem
 cum municipiis omnibus, quæ sub di-
 tione Romanâ erant, quorum muros
 nec refici sine principis vel præsidis au-
 toritate, nec aliquid eis conjungi vel
 superponi potuisse Ulpianus Juriscon-
 sultus ait in li. 9. §. 4 ff. de Rerum divis.
 Utique Claudius Cæsar, cum ingentis
 magnitudinis murum exstrui circum
 Ierosolymam intellexisset, Agrippæ no-
 vum opus nuntiavit. & rex verò statim
 dicto audiens fuit, susceptamque rem
 omisit. Ajunt Talmudici, illud eximiũ
 habuisse Ierosolymam præ cæteris Iu-
 dææ oppidis, quod nulla domus illic
 post annum propria emptoris fieret.
 Sed nec hortos ibi nec vridaria plan-
 tari fas fuisse ajunt. Quod enim Heca-
 tæus de templi ambitu scripsit, id ipsi
 verum esse de totâ urbe tradunt. Ca-
 davera, quæ aliquò transferebantur,
 admiffa

admissa in eam civitatem non sunt, ne funestarentur sacra ejus. Sepulchra autem duo duntaxat ibi fuere, unum Davidis, alterum Oldæ, quæ structa à principibus vatibus ajunt. Major tamen religio Levitas divinxit, qui non modò in urbibus suis, sed etiam in agro suburbano sepelire mortuos vetabantur. Itaq; extra limites finesque regionis suæ ex edito numinis aliquantulum loci à cæteris tribubus accepere, in quo defunctorum ossa quiescerent. In reliquis oppidis sepeliri aliquem haud nefas fuit, si modo septem viri boni assentirentur¹. At semel ubi elatû urbe cadaver erat, recipi illud intra muros non licuit, etiam si cives cuperent universi. Ierosolyma, ut antè diximus, caput genti, religionumque & ceremoniarum sedes fuit. Quare, eversa illâ, periit reip. Iudaicæ forma tam civilis hercle quàm sacra. Sanè quod Flavius ante urbis excidium auditam ex templi penetralibus ait vocem ejusmodi, *Exeamus hinc*, id mihi non aliud significavisse videtur, quàm delendam rempublicam, adimendumque sceptrum, quod datum olim sacrae genti erat. Non diu enim postea ordines, functionesque, & ritus, atque leges

C 5

ges

¹ Rambam in Hal. beth habbechira, c. 10.

ges pleræque cessavère, secutaque in-
 gens confusio, vastitas atque distractio
 est. Iam primum Hasidæorum sanctis-
 simum collegium, quod à prophetis
 originem duxit, nullum amplius fuit,
 quia eorum institutum erat, templum
 quotidie adire, & voluntarios sumptus
 in sacrificia, atque in porticus & in
 muros sanctuarii facere. Cumque Mo-
 ses certi cujusdam doni oblationem
 alienigenis imperasset, qui in Iudaï-
 mum se transderent, differri deinde
 penitus ea res cœpit in illud tempus,
 cum sanctuarium tertium, quod ad-
 huc expectant, extrueretur. Nec verò
 fratrum viduas amplius, quæ sine li-
 beris sunt, uxores ducunt. Et paschatis
 solenne nunquam ex illo tempore ce-
 lebratum rite est, siquidem præceperat
 lex uti in illo loco id fieret, in quo Deus
 elegisset sedem ædis suæ. Tantum unius
 urbis casus potuit, omnia mutavit per-
 vertitque, & maximi rempublicam
 populi in ruinas egit. De cæteris Iudææ
 oppidis nihil magnopere in mentem
 nobis incidit, quod dicamus, nisi quod
 ex illis quædam summus Deus hoc ju-
 re esse voluit, uti perfugium illic sibi
 præsidiumque salutis haberent, qui
 imprudenter aliquem occidissent. Ibi
 lene exilium illis fuit, donec pontifex
 maxi-

maximus obiisset, cujus mors ita eos
 omnes liberavit, uti si forte antè de-
 cessissent quidam, ossa tamen eorum,
 illo defuncto, avitos in tumulos fer-
 rentur. Hujusmodi oppida sex fuere.
 Ajunt autem Talmudici, tria adhuc il-
 lis adjectum iri, cum in terras venerit
 maximus regum Messias. non enim
 frustra illud scriptum esse, ויפפרת לך עור
 :ויפפרת לך עור על השלש האלה:
 Etiam regio-
 nem locumque determinant. Ajunt
 enim delectum ad eam rem iri tria op-
 pida ex urbibus Kenisæorum, Cadmo-
 næorum, & Cenæorum, quas icto fœ-
 dere promisit quidem Abramo Deus,
 sed nunquam dedit. quocirca referri
 illuc debere quod Moses inquit, *cum*
dilataverit Dominus Deus vester termi-
nos vestros. Hæc si quis nimis subtiliter
 & anxie ab illis pervestigata dixerit, nã
 ille rectè existimat. sed tamen tanti erat
 observationes illorũ indicavisse. Præ-
 ter sex illas, quas diximus, urbes, etiam
 Levitarum oppidis, quæ quadraginta
 & duo erant, idem privilegium datum
 est, nisi quod Talmudici negant apud
 Levitas tutum locum fuisse iis, qui le-
 gis beneficium ignorarent. Cætera,
 quæ de jure harũ urbium dici queunt,
 tum & quæ Iudæi commentantur de
 iis oppidis, quæ הנִירוֹת דִּי יִשְׂרָאֵל dicta sunt,

in quorum numero nec Ierosolymam, nec urbes refugii posse poni ajunt, ideo præteribimus, quòd tractata decus nullum aut nitorem habitura sint. De quibus Rambam in Halacha Habodat Cochabin oumazaloth, cap. 4.

CAPVT VIII.

Quid Palaestina præ aliis regionibus habuerit. Non potuisse rempublicam Hebræam in alias sedes transferri. Explicatum Maimonida dictum de Babylonensibus Iudæis. Ampla res eorum, & regnum ab illis Hyrcano oblatum. De sceptro Iudæ quid existimandum sit, contra Maimonidem asseritur. Respublica Iudæa ad Palaestinam alligata. Iudæorum scitum de templis, quæ extra Ierosolymam à popularibus condita.

Respublica Hebræa tunc initium habuit, cum in Palaëstinorum beatas sedes perductus est sacer populus. Nam antea quidem, etsi in Arabum desertis de religione atque ceremoniis vir diuinus Moses, deque iudiciis & civium jure saluberrimas tulit leges: tamen earum omnis vis ad ea loca pertinuit, in queis & singulæ tribus sua haberent oppida, & urbs insuper constitueretur
una,

una, quæ imperii arx atque sacrorum
custos foret. In Pentateuchi parte ulti-
ma sapientissimus legislator, cum sum-
matim, quæ edixerat, repetit, non te-
merè illud identidem sanxit expressis
verbis: *Hæc sunt præcepta, statuta, ju-
diciaque, quæ observabitis in terra, cuius
possessio hæreditaria mox dabitur vobis.*
Enimvero habuit Palæstina præ aliis
regionibus eximium quiddam, quod
gentem sanctam atque rempubl. uni
isti solo affixit. extra eas sedes si quis
populum illum abduxisset, & iisdem
legibus rempublicam instituisset ean-
dem, non jam reipubl. sua sanctimo-
nia, non populo sua majestas stetit.
Pertinere maximè ad rem hanc, de
qua agimus, quoddam Maimonidæ di-
ctum videtur, quod extat in libro de-
cimo & quarto Misnæ, in Halacha Me-
lachim, capite quinto. Id excutere no-
bis in transcurso libet. Est autem istius-
modi: כשם שאסור לצאת כהארץ לחוצה
לארץ כדאסור לצאת מבבל לשאר הארצות
*quemadmodum nefas est Iudæis ex Pala-
stina sedes movere, ita iisdem migrare
hand licet Babylone in alias regiones. Pro-*
fectò, nisi semel hoc explicuerimus,
necessum erit sæpe eos incurrere in sa-
lebras quasdam, qui Hebræorum vo-
lumina manibus versant. Enimvero
Maimo-

Maimonides de Iudæis loquitur, non omnibus sane, sed illis modò, qui ab hoste trans Euphraten abducti, Babylone atque in vicinis locis habitaverunt. Horum pars quædam expletis septuaginta annis Palæstinam repetivit, cæteri beneficentia regum, sub quibus vivebant, moti, sedes Babylone suas, atque suas colonias retinuère. quæ fuit sanè ingens multitudo, ac postremò in gentem excrevit. Incredibile memoratù est, quàm amplas illic res tenuerint exules. Nam & Hyrcano, qui ex Parthis ad Heroden properabat, penè infulam & diadema, hoc est, pontificatum atque regnum obtulère: & commissa iisdem erant Babylonicæ imperii arcana, quæ sacerdos Hebræus custodiit in turri immensi operis, quæ extructa in Ecbatanis Medorum erat. His Iudæis summa conjunctio atque necessitudo cum Palæstinis fuit. non institutorum diversitas eos, non vita, non patrius sermo distinxit. omnia gemina & eadem fuerunt. Quare, ut Babylone illis, procul à patriâ, habitare permisit Deus, quòd contagio ibi nulla eos peregrini moris afflaret: ita eosdem pergere ultra, atque aliò habitatum ire, nec fas nec jura siverunt. Hoc Maimonides sensit, cum illud

illu
 177
 cen
 ri j.
 cur
 seru
 pier
 seq
 est,
 trò
 per
 qu
 qu
 ber
 tru
 ant
 me
 eju
 dub
 hor
 pla
 ro
 vel
 ac j
 qui
 lud
 per
 nus
 der
 citu
 Sce

illud Ieremiæ dictum interpretatur, בבלה יובאו ושמה יהיו *Babylonem ducentur, atque illic erunt.* de quo dubitari jam haud potest. Perquàm magnificum est, quod de Babylonensibus fenserunt quidam majorum gentium sapientes, quorum opinionem probat, sequiturque Maimonides. Visum illis est, postquam fato in pejus fluere & retrò sublabi res Hierosolymitanæ ceperunt, solos Babylonenses esse, ad quos translatum sit imperii decus, quod promiserat numinis vox in celeberrimo illo oraculo: *Non tolletur sceptrum de Iuda, neque dux de fœmore ejus, antequam venerit Silo.* Nos, qui Maimonidæ summam virtutes suspicimus, ejus reprehendere errores neutiquam dubitabimus. Certe hic quidem fugit hominem cordatissimum ratio, dum placitis favet popularium. Non ignoro Babylonenses Iudæos quandam velut rempublicam inter se agitavisse, ac jura dixisse cæteris de eâdem gente, qui extra Palæstinam essent. etiam illud meminimus, principatum ibi semper tenuisse quosdam proceres, qui genus suum impermixta serie ad Davidem referrent. Sed non propterea efficitur, quod vult Rabbi Ben Maimon. Sceptrum enim, de quo proditum oraculum

culum fuit, nihil est aliud, quàm res-
 publica Iudæa, hoc est, regnum illud
 sacerdotale, cuius non accessio hercle
 aut stabilimentum, sed anima atque
 spiritus, fuere religiones atque ceremo-
 niæ. Porro ceremoniarum sacrorum-
 que custos non omnis urbs, sed una
 quæpiam esse debuit, in qua sanctua-
 rium esset, quod numinis præsentior
 vis, velut sedem suam suamque do-
 mum incoleret. Ea urbs primum Silo,
 mox Ierosolyma fuit, in medio Palæ-
 stinæ. Quod si forte quidam segreges
 Iudæi templum aliis in terris aram
 extruxerunt, reip. jura atque inviola-
 biles legestemeravere. Extat in histo-
 riarum monumentis epistola Oniæ ad
 Ptolemæum & Cleopatram, in qua il-
 le populares accusat suos, quod san-
 ctuaria in Phœnicum urbibus, atque
 alibi condidissent contra jus fasque.
 Sed ipse interim haud in minore culpa
 fuit, dum summi vatis Esaiæ oraculum
 ambitiosis cœptis suis prætexuit falsò,
 templumque in Heliopolitana præfe-
 ctura ædificavit. Non enim hoc fieri
 salvis ceremoniis potuit. Fuit illud in-
 ter scita vetustissimorum Iudæorum,
 quod Rabbi Moses Ægyptius tradit in
 libro octavo, in Halacha Biath ham-
 mikdasch in capite ultimo, מי שעבר
 ועשה

ועשה בית חוץ למקדש להקריב בו קרבנו
 לשם אינו כבית עבֹום ואף על פי כן כל כהן
 ששמש בבית כזה לא ישמש במקדש לעולם
 וכן כלים שנשתמשו בהן שם לא ישמשו
 בהן במקדש לעולם אלא יגזו:
Si quis transgressus legem sit, ademptaque extruxerit a-
liam præter sanctuarium Hierosolymita-
num, non est ea quidem idolorum ades ha-
benda, sed tamen sacerdos, qui illic sacris
operatus fuerit, nunquam sacra facere in
Dei sanctuario, quod Ierosolymæ est, pote-
rit. Etiam vasa, queis usus ille est, nemo
quisquam ad veri sanctuarii adhibebit
ministeria, sed abscondenda erunt.

CAPVT IX.

Criminalia iudicia intra Palestinam
stetisse, & Babylonensibus Iudæis aliis-
que negata fuisse. Ad totius commen-
tationis hujus lucem ostensum quam
diu respublica fuerit omnium Hebræo-
rum, & quando Iudæorum esse cœpe-
rit. Hinc sciri posse quidnam sit sce-
ptrum Iudæ. Eusebii, & eorum, qui
secuti eum sunt, erudita & plausibilis
sententia confutatur. Quid sit maje-
stas imperii, & quorum sit.

Est hoc, de sacra æde quod diximus,
 permagni momenti ad confutan-
 dum Maimonidem. sed proferenda
 alia sunt, ex quibus constet rempubli-
 cam,

D

cam,

cam, de qua annofus vates in extremo vitæ locutus ad Iudam est, non alibi sedem, nisi in Palæstina, habuisse. Haud longe eundem erit. Ipsum Maimoniden adversus se testē citabimus. Quàm crebrò ille nos monet, populum sanctum, si extra patriam sit, solutum esse legibus plerisque, quas maximus Moses tulit? Præclara est ejus dissertatio in Halacha Sanhedrin, in qua ille certis quibusdam finibus potestatem judicum circumscribit, tam Palæstinorum hercle, quàm Babylonienfium. Utique pro vero constat, legum Mosaicarum maximam partem occupari judiciis illis, quæ Rabbinim קנסות יוני, hoc est, *criminalia* appellitant. Hæc judicia, inquit Maimonides, à Babylonienfibus exerceri nusquam terrarum potuere, ne in Palæstina quidem. Palæstini autem, quemadmodum ex lege jura quælibet suis reddiderunt civibus intra patriam, ita extra eam nihil statuerunt in populares suos, nisi hoc illis aut Babylonienfium permetterent proceres, aut alii, qui exulantium Iudæorum erant capita. Ex qua re illud conficimus, pronuntiasse de criminibus Palæstinos in patrio quidem solo ex vi legis semper; extra illud verò etiam interdum, sed precariò. at Ba-
bylo-

bylonienses de iisdem cognovisse nusquam, non in ditione sua, non in Palæstina, non vi legum, ac ne precario quidem. Et hi erunt igitur illi, obsecro, quæis datum sceptri Iudaici decus sit, postquam fractæ Palæstinorum res erant. Profectò aut nescivit summus scriptor quænam esset hæc sceptri dignitas, aut nimis benè sensit de stramineis proceribus aliquot, qui illic de gente Davidis esse se gloriati sunt. Sed non miramur tam levem hallucinationem in Maimonide, cum cogitamus quæ interpretationum portenta pepererint alii, ut ex divina Iacobi oratione rectam sententiam eruerent. Memini ego ante annum hac de re locutum me esse cum viro amplissimo, Apollonio Scotto, supremi senatus assessore, qua tempestate Hagæ jucundissimo otio in ædibus ejus fruerer, & luculentas Rabbi Maimonidæ commentationes magno ardore percurrerem, quibus ita afficiebar, pene ut omnia transverso calamo delerem, quæ antè de rebus Iudaicis notata à me erant. Ibi senator ille, quæ est ejus eruditio & summa ingenii vis, identidem significavit, videri sibi, nullum esse in sacro codice oraculum, quod magis sollicitatum ab eruditis, & minus intel-

Etum sit. Gaudebam ego hercle, reper-
tum à me esse, qui mecum sentiret,
eum virum, cujus me autoritas & no-
minis existimatio compellere poterat
ad convellendas quassibet aliorum o-
piniones. Quare, hortatu ejus, omni-
nò facturum me rectè atque ordine
puto, si in tanta conjectantium multi-
tudine etiam ego, quid iudicii mei de
tam illustri oraculo sit, publicavero.
Digna enim res est, in qua vires suas
exerceat cujusque indoles. Certè et si
in his libris de rebus tam Hebræorum,
quàm Iudæorum communiter agi-
mus, ac pleraque exequimur sine dis-
crimine, tamen ne cui incertus error
illudat, semel illud ostendemus omni-
bus, rem publicam sacram, quæ numi-
nis jussu constituta à Mose est, semper
quidem eandem fuisse, atque iisdem
constitisse legibus, sed tamen non sem-
per fuisse eorundem. diu enim fuisse
eam Hebræorum: mox verò, circum-
volutis seculis, duntaxat Iudæorum
fuisse. atque adeò oraculum Iacobi,
quod de sceptro Iudæ est, haud perti-
nuisse nisi ad ea tempora, cum respu-
blica appellari de Iudæorum nomine
cœpit. Cujus rei ignoratione effectum
est, ut perperam hætenus intellecta
admirandi oraculi vis sit. Nolo ego
nunc

nunc memorare Origenis, Augustini, Epiphaniï, atque aliorum miseras hallucinationes, qui existimarunt, Iacobi vaticinatione promitti Iudæis quamdam perpetuam regum ex eâdem tribu, atque per idem genus successionem usque ad tempora Messæ. Quæ qui amplexi sunt, ii profectò in multas fallibras inciderunt. nesciebant enim quid dicerent, aut quò se verterent, cum cernebant à Sedeciæ quidem morte usq; ad Aristobuli tempora regnum Iudæorum nullum fuisse, postea autem usque ad Herodis tyrannidem solos Levitas Hasmonæos regnum tenuisse. Persecutus ea nuper in Exercitationibus Baronianis benè atque feliciter est vir seculi nostri eruditissimus Isaac Casaubonus, cui placuit Eusebii præclara de hoc oraculo sententia, quæ extat in libro octavo Demonstrationis Euangelicæ, in prima demonstratione. Nos ea omnia, quæ tam ab Eusebio, quam à Casaubono, rectè dicta sunt, prætermittimus, ne actum agamus. Etiam illud fatemur, interpretationum omnium, quæ vulgatæ hæctenus sunt, longè eam esse optimam, cujus autor Eusebius est. Sed quoniam nondum vel Eusebius, vel qui nuper secutus illum est, vir maximus, intellexisse

mihi videtur, quodnam illud sit sce-
ptrum, aut quando datum Iudæis sit,
de quo annosus vates in extremo vitæ
locutus ad filium est, certè hoc jam
expediendum nobis est, sed cum veniæ
præfatione. Nam nec ab Eusebio dis-
sentire voluptas nobis est, quem in
maximis scriptoribus semper numera-
vimus, & virum, quem nominavi-
mus, seculi nostri primarium, qui se-
cutus Eusebium est, ita penitus vene-
ramur, nemo ut nobis præ illo ma-
gnus sit. Est enim is profectò, cujus
auspiciis hac ætate admirabilis cursus
factus ad omnem doctrinæ excellen-
tiam est. Sed nos ingenua simplicitas
jubet, quid verum rectumque sit, sine
adfectu exquirere. Primum illud non
sine errore censuit Eusebius, sceptrum
esse Iudæ datum jam inde à tempore
Mosis, propterea quod tribus hæc in-
ter cæteras singulari dignitate semper
excelluit, locumque tenuit honoratio-
rem tam hercle in castris, quàm in eo-
rum ordine, qui munera in templo
offerebant. Me verò illud argumen-
tum non magis movet, quàm si Ro-
mæ aut Athenis quispiam sceptri ma-
jestatem non apud populum Roma-
num aut Atheniensem, sed apud unam
dicat tribum fuisse, quæ cæteris nobi-
lior

lior florentiorque erat. Sanè enim ex constantissima veterum auctorum affirmatione illud constat, fuisse utriusque hujus populi multas diversasque tribus, quarum aliæ erant aliis dignitate, loco, atque ordine priores. Quid est igitur? Equidem ego sceptrum esse nihil aliud, nisi majestatem imperii opinor, eam nempe, quæ ipsi reipublicæ assidet. Quare quorum respublica est, eorum & sceptrum dici debet. Respublica autem Hebræa à Mosis seculo ad usque Roboami regnum, non Iudæorum, sed duodecim tribuum fuit. Ex quo efficitur, etiam sceptrum per ea tempora omnium fuisse Israëlitarum. Cæterùm de hoc sceptro, quod diu commune duodecim tribuum fuit, non locutus est divinus patriarcha in celeberrimo oraculo. Seros enim annos, & ventura spectavit secula, cum tribus Iudæa, scisso in contrarias partes populo, suam sibi rempublicam habere seorsim ab Israëlitis cepit, quam probavit dilexitque Deus, atque appellari de solo Iudæ nomine Iudaicam voluit, donec is mortalium datus cætibus esset, cui imperium destinabatur non Iudæorum modò, sed gentium omnium. Atque hanc quidem sceptri majestatem, ex quo tem-

pore semel esse Iudæorum cœpit, mansisse eorundem dicimus, etsi mutatus interdum rēpublicæ status sit, ac penes optimates modò pontificesque, modò penes reges principesque summa fuerit imperii. Nimis ineptè faciunt qui hic in arctum desiliunt, & nominis hujus honorem hæud pertinere nisi ad reges autumant. Quicumque enim populus suâ quâdam republicâ, suisque legibus utitur, is rectè gloriari de imperio, deque sceptro potest. Memoriae proditum est, Ierosolymæ, etiam eo tempore cum populum non principes, sed optimates regerent, in medio magni concilii, quod Sanhedrin vocant, sceptrum pependisse. quæ res fuit profectò quoddam insigne illius majestatis, quam ¹ Marcus Tullius esse magnitudinem quandam populi ait in eius potestate ac jure retinendo, qua vertitur in imperio atque omni populi dignitate. Non reges, non principes Rempublicam Romanam, sed consules atque senatus agitavère, cum lex istæ fœderis data Aetolis est, quam Livius refert, uti majestatem populi Romani conservarent sine dolo malo. Atque hoc idem omnibus fuisse liberis populis imperatum,

---

¹ In Parit. Orat.

tum, qui fœdere aliquo, sed haud æquo, in amicitiam venirent Romanorum, testis est Proculus Iurisconsultus in l. 7. ff. de captiv. & postlim. reversis. Ne illud quidem nostrâ interesse arbitramur, quâ de gente aut tribu fuerint, qui Iudaicas res moderati sint rexerintque. Etsi enim per annos sanè multos regnum tenuerint Levitæ Hasmonæi, fuit tamen nihilominus respublica Iudæi populi. Neroni Cæsari illud sapientissimus magister¹ dixit, *Non rempublicam principis esse, sed principem reipublicæ.* Neque profectò alia fuit sententia Vlpiani Iurisconsulti. is enim *majestatis crimen esse id demum ait, quod adversus populum Romanum, vel adversus securitatem ejus committitur.* l. 1. §. 1. ff. ad legem Iul. majest. Vtique vixit iis temporibus Vlpianus, cum nec jussus amplius nec suffragia populi essent, sed imperium atque rerum summam Cæsares tenerent: & tamen, qui accuratissimè definire cuncta solet, majestatem esse populi ait.

CAPVT X.

Nunquam duodecim tribus Hebræas de nomine Iudeorum appellatas esse. De-

D 5 *centis*

¹ Senec. lib. 1. de clementia.

cem illas tribus, quæ ante Nabuchodonozoris tempora aucta à Salmanassare sunt, nunquam in Palæstinam rediisse. duas duntaxat tribus, non plures, paruisse Romanis, usque ad Flavii Iosephi tempora. Passim Eusebii & aliorum error notatus.

Nondum satis confutasse Eusebium videmur, nisi palam fecerimus, in quos laqueos ipse se induerit imprudens scriptor. Extant illa verba ejus in libro quem citavimus¹, ἀπὸ τῶν Μωσαίων χρόνων καὶ θεξῆς εἰς διέλιπον μερικῶς μὲν αὐτῶν ἄρχοντες ἐκ Διὰφύρων φυλῶν ἡγεσάμενοι, καὶ ὅλα δὲ ἢ τῆς Ἰσραὴλ φυλῆ παντὸς ἀρξασῶσα τῆς ἔθνης. Iam inde à temporibus Mo-
sis, duces quidem Israëlitici, si particu-
latim eos intueare, ex diversis tribubus
lecti imperarunt: at in universum toti
genti præfuit Iudæa tribus. Hactenus sibi
constat, neque pugnantia dicit. Quod
autem subdit, ridiculum est: παρα-
δείγματι ἢ καὶ εἰδέξῃ τὸ εἰρημνόν. ὡς
γὰρ ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς οἱ μὲν κατ'
ἔθνη ἐπίτροποι τε καὶ ἡγεσάμενοι, ἐ-
παρχοὶ τε καὶ στρατοπεδάρχαι, οἱ τε
πά-

¹ Lib. 8 Demonstrationis Euang. in de-
monst. I.

πάντων ἀνωτάτω βασιλεῖς, ἢ πάντες
 ἐν τῷ Ρωμαίων ὀρμῶνται πόλεως, ἔδ'
 ἀπὸ Ρώμης καὶ Ρωμύλης ἀπορῶς, ἀλλ'
 ἐν μυρίων, ἀλλ' ἄλλοθεν, ἔθνων,
 ὁμῶς ἢ οἱ πάντες βασιλεῖς τε, καὶ οἱ
 μετ' αὐτὰς ἄρχοντες ἔργα μὲν οὖν τῶν
 Ρωμαίων ἐπιγράφον) ἀποσηγορίαν,
 Ρωμαίων τε τὸ κράτος ἐπωνόμασαν,
 ἔταύτης ἔξηπται τὸ ἐπωνυμίας ἔτα
 ὡς τὸ κατ' Ἑβραῖος γρηγορεῖν πραγ-
 μάτων· μίας μὲν κατὰ τὸ τὸ Ἰσραὴλ
 φυλῆς καὶ τὸ παντὸς ἔθνους ἐπιπεφη-
 μισμένης, τὸ ἢ καὶ μέρ' ἡγεμένων
 τε καὶ βασιλέων ἐν ἀποφόρων κατὰ
 σαμειων φυλῶν, κατὰ τὸ τὸ Ἰσραὴλ
 τιμωμένων ἀποσηγορία. Exemplo fa-
 cile percipies, quod diximus. Quemadmo-
 dum enim in Romano imperio gentium
 singularum moderatores rectoresque &
 praesides, castrorumque praefecti, quique
 omnibus illis majores sunt, reges, haud
 quidem omnes urbe Roma, neque Remi
 Romulique satii, sed ex innumeris alii
 aliunde gentibus orti sunt; & tamen tam
 reges praefectò cuncti, quàm qui post illos
 sunt, praefecti ducesque, appellati sunt Ro-
 mani, visque & potestas Romanorum di-
 citur, atque ex hoc nomine pendet: Ita de
 Hebraeorum rebus existimandum est, quasi
 una quidem tribus Iudaea toti genti illustre
 suum nomen impertiverit, particulatim
 verò

verò duces ac reges creati ex diversis tribubus sint, qui tamen ex communi illa Iudæorum appellatione honorem acceperint. Vide quid non possit incogitantia. Planè enim contrarium efficit Eusebius, quàm volebat. Qui enim sceptrum fuisse penes Iudæos jam tum à tempore Moſis ait, argumentum ejus rei hoc adfert, quia respublica, imperium, atque totus populus, qui duodecim tribuum erat, appellationem habuere de nomine unius Iudæ. Hoc argumento bis terve diversis in locis, magnificè se effert. neque ferme in tota illa dissertatione aliam rationem reperias, qua probare sententiam suam nititur. Atqui, pace Eusebii, hoc omne, quidquid est, futilissimum est. Non enim respublica, non imperium de Iudæ nomine dici cœpit, nisi postquam secessionem major Israëlitarum pars fecisset Hieroboami auspiciis, qui statim Samariæ regnum sibi quoddam munivit ceremoniarum atque religionum mutatione. Ego & Eusebium, & eos omnes, qui leviter sacram historiam cognoverunt, quavis sponſione provoco, ni hoc ita sit, uti dico. Sed quid illud est, quod toties & tam fidenter ait, duodecim tribus in universum fuisse Iudæorum nomine appellatas? Est hoc

Euse-

Eu
m
qu
qu
ct
qu
du
fu
te
fi
lu
re
fti
da
ri
qu
te
&
ip
fe
ca
lu
m
pe
da
tr
pe
pe
ni
fa
G

Eusebii delirium, quod ille incautis mortalibus obtrusit; & reperti sunt quidam summa claritudine scriptores, qui defenderent. Nos id nunquam factum dicimus, sive tu tempora ista, quæ scissionem regni Israëlitici antecedunt, sive ea spectes, quæ insecuta post fuere. Et Eusebius quidem, etsi mentem suam aperte non explicat, tamen, si conijcere licet, sic sensit, accidisse illud inter initia nascentis imperii, cum respublica in Cananensium sedibus institueretur, ac de nomine ejus capienda consilia essent. Sed hoc colorem veri non habet. Quare vir maximus, quem Eusebii defensorem diximus, de tempore eum aliter sentientem facit, & quod sentire eum credidit, probat ipse sequiturque. Observasse enim Eusebium ait, duodecim tribus Israëliticas appellationem accepisse de nomine Iudæ, eamque appellationem tunc primum cœptam usurpari, cum regiam potestatem, quam in Sedecia tribus Iudæ amiserat, pontifices maximi in se transmouissent. hanc autem rem imprimis admiratione dignam ait, quippe quæ accidit consilio numinis. Etenim, cum Polybius non sine gravi causa existimet evenisse ut Achæi, exiguus Græciæ populus, nomen aliquando

da-

darent universæ Græciæ, sanè etiam hic aliquid sublimius grandiusque spectandum esse, cum post reditam à captivitate omnes omnium tribuum Abrahamidæ vocati Iudæi sint. Hunc nos errorem excusare nec possumus, nec debemus. Enimverò, cum scissum divisumque Israëlitarum regnum fuit, duæ tribus, Levitæ & Benjaminitæ, Iudæis se sociaverunt. Quia autem pauciores tenuioresque erant, nihil nisi accessio habiti sunt. Itaque nec respublica ab illis appellationem accepit, & ipsi pene nomen suum amisere. dicti enim tandem communiter Iudæi sunt. Hæc vera rectaque fatemur. neque aliter res habet. Sed quid ista, aut quò pacto ad cæteras decem tribus pertineant, viderint ii, quibus hoc commentum placuit. Profectò, ex qua tempestate semel decem illæ Israëliticæ tribus abductæ à Salmanassare Assyrio, & dispersæ per Colchos, Parthos, Indos atque Æthiopas sunt, nunquam deinde in patrium solum redierunt aut conjunctæ iterum Iudæis sunt: sed inter barbararum gentium imperia, etiam hodie, si qui adhuc ex illa colluvie supersint, improbè defectionis gravibus pœnas exolvunt. Itaque in republica Iudæorum esse, aut nominis honorem

norem ab illis accipere non potuere, qui cum Iudæis nullum usum nullamque consuetudinem habebant. procul enim diverso in orbe siti, aliud cælum, alia sydera intuebantur. Est apud Flavium Iosephum, inusitata diligentia autorem, memorabilis locus¹, quem excussisse ingens operæ erit. sic enim optimè rem expediverimus. Fecerat Flavius primum verba de iis, qui undique ex vicinis terris Babylonem confluxere, uti cum Ezra Hierosolymã redirent. ii autem omnes erant Iudæi, & qui se Iudæis conjunxerant, Levitæ atque Benjaminitæ. At de Hebræis aliarum tribuum, ita subjicit; ὁ ἢ πᾶς λαὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ χώραν ἐμεινε. διὸ καὶ δύο φυλαὲς εἶναι συμβέβηκεν ἐπὶ τε τῆς Ἀσίας ἔν τῃ Ἑυρώπῃσι Ρωμαίοις ὑπακχέσασαι. αἱ ἢ δέκα φυλαὲ πέραν εἰσὶν Ἐυφράτης ἕως δὲ ὕρο, μελειάδες ἀπέροι, καὶ δριθμῶν γνωθῆναι μὴ δυναίμεθα. reliquus vero omnis populus Israelitarum in² sedibus suis remansit. Quare tam in Asia, quàm in Europa, duas duntaxat tribus in obsequio Roma-

¹ Lib. xi, cap. v, Antiq. Judaic. ² Loquitur Flavius de iis sedibus, in quas decem Israeliticæ tribus erant asportatæ trans Euphraten à Salmanassare Assyrio.

Romanorum esse contigit. at reliqua decem tribus, etiam hoc tempore, trans Euphraten adhuc degunt, quarum sunt infinita myriades, planè ut propter numerosam multitudinem nosci haud queant. Enimverò durioribus usi fatis sunt, quos Salmanassar abduxit captos, quàm ihercule, quos avexit postea Nabuchodonozor. Nam Israëlitas quidem fluvius Euphrates, quem semel transierant, semper coërcuit. At Iudæi, qui eundem transvecti erant, tandem reversi aliquando in Palæstinam sunt: & cum aut angusta nimis, aut parum grata ipsa illa esset Palæstina, per Europam tandem Asiamque latè sedes suas posuere. Hæc causa est, cur Iosephus duas modò Hebræorum tribus ad obsequium actas à Romanis dixerit. Illa enim tempestate populus Romanus, etsi omnia pene armis subegerat, & solem utrumque currere in imperio suo cernebat, nondum tamen moverat terminos trans Euphraten. Itaque decem Israëliticas tribus, quas fluvius ille æterno carcere claudit, haut paruisse tunc Romanis, rectè proditum ab accuratissimo scriptore est.

CAPVT XI.

Hariolatio quorundam, qui sceptrum Iudaicum esse Davidi datum ajunt. admodum serò contigisse, quod dictum multò antè de Iudæ scepro erat. Quando ablatum Iudæis sceptrum sit.

Dixi ingenuè, quando datum Iudæis sceptrum existimem, de quo oraculum extat: dein, quos cives habuerit ea respublica, quæ ortum accepit ex plebis secessione. Quæ omnia Eusebius assecutus non est. qui tamen unus inter tot interpretes recte de illo oraculo ac pene divine judicavit. Quæ cæteri commenti sunt, non referam. Plerique tamen quod Eusebius esse factum jam inde à primordiis reipublicæ Hebrææ vult, id contigisse eo tempore ajunt, cum regia potestas delata ad Davidem est, quem tribu Iudæ satum sacri annales loquuntur. Sed hos tam solidè tamque feliciter confutavit Eusebius, nihil ut amplius addere cujusquam possit industria. Nam & Davidis posteros per tempus oppido exiguum, usque ad captivitatem Babylonicam, tenuisse regnum docet: &, quæ dicuntur identidem de æterno ejus folio, bene atque sapienter ad Messiam retulit.

E

lit.

lit. Sed de his post Eusebium plura dicere, hominis sit frustra seduli. Ita enim ille defunctus hac cura est, uti otium omnibus fecerit. In fine restat ut illis solitudinem demamus, qui mirabuntur quid ita serò eventus extiterit vaticinii, quod proditum de Iudæa republica est. Diximus enim sub Roboamo demum cœpisse eam. Sed sciant illi, ne hoc quidem præter vatis mentem fuisse. Quippe filios suos moribundus senex extremum allocuturus, velle se illis significare ait, *quæ eventura sint in diebus novissimis*. Dein & illud meminerint, in oraculis haud curiosè vestigari tempora oportere. Pleraque enim interpretanda latissimè sunt. Vel ecce in hoc ipso vaticinio, cum dicitur, *non sublatum iri sceptrum, priusquam venerit Silo*, putes illud significari, statim cum apparuerit mortalibus Messias, fore ut de manibus excutiatur sceptrū genti isti. Quod planè secus accidit. Non enim amiserunt id decus Iudæi, nisi postquam, excisa urbe, incensoque templo, rempubl. aliquam habere suam, seque suis regere legibus desiverunt. Neque propterea defuit oraculo infallibilis veritas. Etsi enim diu ante è terris excesserat rerum salus Messias, contigisse tamen hæc ejus ætate constat.

stat.

stat. Mihi quidem significasse illud publica voce visus semper ipse Messias est, cum de urbis templique everfione in hunc modum inquit, *μη παρέλθῃ ἡμεῖς αὐτῆ, μέχρις ἔ πάντα ταῦτα γένη*) non transibit hæc ætas, priusquam facta sint hæc omnia. Hæc satis erunt bonis cordatisque omnibus. Ceteros non moramur, quibus hæsitandi causa ubique est. Equidem, qui viros maximos incertis hic fluctuare erroribus cernebam, ita paravi memet ipsum, uti quiddam certum tenerem, quod deinceps sine periculo tuerer constantissime. Persæpe enim ea res in hisce libris nostros impetus tardavisset.

CAPVT XII.

De dictatoribus, iudicibusque. de senatu Sanhedrin. de initiatione senatorum ἢ Ἐποθεσία. item solenne carmen. qui allecti in id concilium, qualis iurisdictionis eorum. de populi comitiis. de poculo Sutha. Iudæorum delirium de magia usu. de Eleazari incantamentis.

Ostenfum à nobis est, rempublicam, de qua agimus, diu Hebræorum omnium, mox autem Iudæorum duntaxat fuisse. quod profectò semel definire, magni nostra intererat. Nunc

egressi ex molestissima disputatione, dicamus deinceps, qui sacrae genti imperitaverint, quidque de judiciis sit, & de senatu habendum. Non concesserat Mosis numinis benignitas, uti rempublicam eam in Palæstina surgentem cerneret, cujus instituta publicaverat in Arabum desertis. Datum id decus Iosuae est, qui, Mose defuncto, populi ductor cum imperio maximo fuit. Domi enim militiaeque, quod iussisset, iuratumque erat. Hunc pari potestate secuti sunt, qui praeeundo edicendoque praetores dici dictatoresque poterant, etsi in sacris annalibus Iudices appellantur, ratione haud multum diversa. At Flavius *μνοάρχας* vocavit. quod nomen etiam Syllae, Cinnae, Marioque, & aliis dictatoribus Romanis Graeci dedere. Hos Iudices, in magnis motibus, necessitas creavit: & compertum negotiis atque periculis est, in bello feliciter illis rem semper processisse, cum regum temeritatem per saepe fortuna destituerit. Fuit etiam cum iidem rebus civilibus intenti agerent, causasque audirent, sed graviores. Rarò enim pro tribunali sedebant. Iustus modò, imperiumque, & summa rei ad eos pertinuit. Ultimus eorum Samuel fuit is, quem reges excepere, qui, pote.

potestate & imperio non contenti, habitu insuper insignibusque & splendore fortunæ supra multitudinem se tulere. Cæterum, præter summos populi ductores, Iudicēsque, atque eos, qui post appellati reges sunt, non pauci alii fuere, qui de republica consultarent, jusque dicerent, & negotiorum arbitri essent. Synedria enim quædam constituta erant, in quibus qui senatores fuerint, quæve res ad illos relatæ sint, edisserendum deinceps est. Ante omnia offert se nobis concilium magnum Sanhedrin, in quod adscripti assessores septuaginta erant. Id concilium, cum constitutum à Mose esset, semper deinde sub Iudicibus, regibusque, & pontificibus usque ad extremam Iudææ desolationem fuit mansitque in ea urbe, quæ sanctuarii sedes atque reipublicæ arx esset. Sed quoniam prima tempora, proximaque illis, fermè obscura sunt, & de urbe Silo nihil præcipuè scitu dignum sacer codex prodidit, nos, quale id synedrium in civitate principe Ierosolyma fuerit, postquam extructum illic templum est, ex Iudæorum observatione trademus. Mox de cæteris dicetur conciliis, quæ vel Ierosolymæ, vel in urbibus singulis fuere. Concilii magni sedes in ipso sanctuario

fuit, ubi de divinis humanisque rebus senatores septuaginta cognoscerent, non hercle de plebe hominum lecti, sed nobilissimi omnes, qui amplitudinem majorum, ac prisca familiae decora praeferebant. Eam sedem illis summus Moses assignaverat. Convenire enim eos in locum jussit, quem elegeret Deus uti nomen illic suum adoraretur à populo. Ab his provocatio non erat. Quicquid decidere caeteri magistratus iudicesque in Palaestinae oppidis atque in ipsa urbe Hierosolyma nequibant, id omne ad horum jurisdictionem pertinuit. Qui autoritate & honore praecellerent inter eos, duo fuere quorum unus totius synedrii caput erat, & à Talmudicis נשיא בכל מקום dictus est. alter huic proximus, sed minor fuit, quem אב בית הדין *patrem iudicii* appellavere. Caeteri inter se aequales fuerunt. Haec senatoria dignitas, quoniam amplissima erat, nemini data sine legitimo actu est. Manuum enim impositione opus fuit, quam Iudaei סמיכה *vocant*. At Graeci Μεγιστιαν *dixerunt*. Ita Moses Iosuae & septuaginta senatoribus manum imposuit. qua solennitate peracta, statim delapsus aetheriis sedibus

---

¹ Id est, *Princeps in omni loco.*

bus spiritus pectora eorum implevit. Et hi porrò, in hunc modum initiati cum essent, alios eadem lege auctoraverunt. Non tamen potuit is ritus extra terram sanctam peragi, quia vis ejus omnis conclusa Palæstinæ finibus erat. Perinsigne est, quod Rabbi Maimonides tradidit in Halacha Sanhedrin, in capite quarto. Cum enim olim solennem hunc actum pro arbitrio suo omnes ii celebrarent, quibus imposita semel manus fuerat, coarctatum id jus à sapientibus esse ait, constitutumque uti nemo deinceps illud usurparet, nisi cui id concessisset divinus senex Rabbi Hillel. Is autem magni concilii princeps erat, & alterum sub se præsidem habuit Sameam, hominem truculentum ambitiosumque, cujus sectatores, cum paulò post contra discipulos Hillelis insurrexissent, tantis studiis animos hominum concivere, pene uti totus populus pertractus in partes sit. Tandem hæc manuum impositio, quæ usitata diu fuerat, cessavit. Recitatum enim duntaxat carmen quoddam conceptis verbis est, quod Rabbi Maimonides fuisse ejusmodi ait: *הרי ארז כמוך ויש לך רשות: Ecce, manus tibi imposita est, daturque potestas tibi judi-*

cia exercendi etiam criminalia. Præterea
 aliam quoque formulam Talmudistæ
 prodiderunt, quorum verba in Elen-
 cho Trihæresii vir illustris Iosephus
 Scaliger retulit, sed non rectè accepit.
 Quare nos illum locum huc transcri-
 bebimus, & ut intelligi debet, interpre-
 tabimur. Dixerant Talmudistæ de Iu-
 da Babæ filio, qui vetera gentis suæ in-
 stituta tutatus acerrimè est. Penè enim
 actum erat de judiciis criminalibus,
 deque manuum impositione, ni ille
 Atlas res labentes fulsisset. Dehinc illa
 subjiciunt: *הסמיכה לוא דוקא ביד כמו
 שעשה משה ליהושע אלא אפילו בדבור
 בלבד די שיאמר אני סומך אותך תהיה סמוך*
 Nos horum verborum germanam
 sententiam hanc putamus: *Actus ille
 solennis non tantum fit manu imposita,
 quemadmodum Moses Iosua fecit, sed
 etiam fit per formulam verborum dunta-
 xat, cujuscumque hoc est, quod dicitur, Ego
 impono tibi manum, & manus imposita
 tibi esto.* At summus Scaliger ex illis
 verbis collegit, esse à Iuda aliud quod-
 dam carmen repertum præter vetustis-
 simam formulam, quæ ibi concepta
 est. Quorum omnium nihil Talmudi-
 stis in mentem venit, neque vera sunt.
 Fefellit autem hoc virum maximum,
 quod existimavit בלבד esse præterquam,
 cum

cum contra in Rabbinismo ferme sic
duntaxat & solum. Sed hoc grammati-
 cæ pulpæ est, & relinqui aliis debet.
 Nos hîc quædam graviora commen-
 tamur. In concilium magnum non
 modò cives primariæ nobilitatis, quod
 jam diximus, sed Levitæ quoque sacer-
 dotesque allecti sunt. Etiam pontifi-
 cem Maimonides ascitum ait אמ היר
 בחכמה *si cordatus, & capiendis con-*
siliis non ineptus esset. alioqui reprobare
 eum fas fuit. Non enim suo jure in se-
 natum ibat, sed admissus suffragiis est.
 Cunctos autem assessores corpore esse
 integro oportuit. Qui vitium aliquod
 habebant, arcebantur. Sed nec pere-
 grini exterive recepti in hunc ordinem
 sunt, nisi matre saltem Iudæâ essent.
 Hos enim excipit Maimonides. Et sanè
 æquum erat, neque secus constitutum
 jure Quiritium est. Ait Ulpianus IC. *in*
l. 1. §. 2. ff. Ad municip. si quis ex patre
 Campano, matre Puteolanâ natus sit,
 eum municipem Campanum esse. nisi
 forte privilegio aliquo materna origo
 censeatur. tunc enim filium mater-
 nam originem sequi. quare Iliensibus
 concessum esse, ut, qui matre Iliensi
 est, sit eorum municeps. & Ponticis ex
 beneficio Pompeii Magni competere,
 ut, qui Ponticâ matre natus esset, Pon-
 ticus

ticus esset. atque etiam Delphis hoc
 idem tributum & conservatum fuisse.
 Senatoribus Sanhedrin per omnem
 Iudæam ire, conventusque populi lu-
 strare, in oppidis magistratus condere,
 cura fuit. Cumque Cabbala quædam,
 mysteriorumque doctrina jam inde ab
 initiis reipub. tradita per manus esset,
 hujus vis omnis, auctoritasque penes
 illos erat. Tum & statuta de rebus sa-
 cris condere, & modos quosdam com-
 minisci, quibus lex exponeretur, illo-
 rum fuit. De qua re Maimonides ac-
 curatè egit in Halacha **ממרים** in cap.
 primo. Extant apud Talmudistas mul-
 tæ juris Iudaici cautiones de illo sa-
 piente, quem ipsi **זקן ממרה** *senem re-*
fractarium contumacemque appellant;
 qui juris sacri & Cabbalæ pridem con-
 sultus, ortâ mox hæsitatione aliquâ,
 probare illud & sequi recusaret quod
 communiter Senatores Sanhedrin sta-
 tuebant. Is dein iudicio magni syne-
 drii capite damnabatur. Huc illa Mai-
 monidæ spectant in eadem Halacha in
 cap. tertio, **זקן ממרה האמור בתורה הוא**
חכם אחד מחכמי ישראל שיש בידו קבלה
ודן ומורה בדברי תורה כמו שידונו ויורו כל
חכמי ישראל שבאת לו מחלוקת בדין מן
הדיינים עם בית דין הגדול ולא חזר לדבריהם
אלא חלק עליהם והורה לעשות שלא
בהוראתן

: כהוראתן גזרה עליו תורה מיתה : Quæ
 jam plana sunt. Porro etiam vatum
 causa, qui graviter deliquissent, non
 alibi, quàm in hoc synedrio, discepta-
 batur. idque in animo habuit servator
 hominum Messias, cum in Lucæ Evan-
 gelio negat fieri posse, *uti propheta quis-
 piam pereat extra Ierosolyman.* Tum &
 quod summæ potestatis est, regem
 quoque constituebant, ac de bello ge-
 rendo, déque hostibus profligandis, &
 de proferendo imperio deliberabant.
 Sed quoniam hæc ejusmodi erant, in
 quibus salus omnium & summa reipu-
 blicæ vertebatur, consultatum de his
 plerumque cum populo est. Indicta
 enim comitia sunt, in quibus solis po-
 pulus partem aliquam caperet regun-
 dæ reipublicæ. Et sane aliam capere
 partem, aut aliter, non debuit. hono-
 res enim magistratusque singulis man-
 dantur. quare gerere eos plebs propter
 væcordiam imperitiamque nequit. At
 in comitiis sapit videtque aliquid.
 Quod enim subtilissime Aristoteles ju-
 dicavit, omnis ea multitudo sensum
 aliquem habet, conjuncta si sit; atque
 etiam publica commoda juvat, quia
 cordatiores adsunt, ducuntque. at
 seorsim singuli sine delectu judicioque
 sunt. De rege igitur, déque bello, ut
 dixi,

hoc
 uisse.
 nem
 li lu-
 dere,
 lam,
 de ab
 esset.
 enes
 is sa-
 om-
 illo.
 ac
 cap-
 mul-
 o sa-
 n re-
 ant;
 on-
 quâ,
 uod
 sta-
 yne-
 Mai-
 a in
 זקן
 חכב
 וון
 חכב
 הדי
 אל
 כהן

dixi, decreta facta interdum populo auctore sunt. Cætera omnia senatores Sanhedrin per se expedivêre. Neque poterant illi maximis rebus esse impares, quia delecti sunt, quibus ingenium usu sapientiaque validum esset. Sanè quidem summus Moses eos senes dixit, non ætate modò, sed cura experientiaque. Fatemur tamen interdum causas ejusmodi fuisse coram illis disceptatas, quas explorare vis humanæ industriæ nequit. Hujus generis faciunt Talmudistæ quæstionem, quæ in solo hoc synedrio habita in caput mulieris de adulterio est, cum testimonia non adessent. Surrexit enim sacerdotum unus, qui pars senatus esset. Is collegarum jussu diram execrationem obtestationemque composuit in ream, ac mox potionem ei porrexit, quæ nocentem rumperet è vestigio, infonti autem prodesset ad valetudinem. Iudæi magistri id poculum סוּמָרָה appellant. Quia autem vis ejus occultior in lege horrendi carminis latet, creditum ab illis est, senatores hos cunctos fuisse magiæ peritos, eamque artem tantum esse, uti, qui nescirent eam, recepti in summum illum ordinem non sint. Hæc opinio etiam nunc verpos tenet; sed vanissima est. Iam enim diximus,

sacrum

sacrum quendam instinctum non de-
 fuisse septuaginta senibus, postquam
 solenni actu impositæ illis manus es-
 sent. Et ipse Deus in Pentateucho eun-
 dem spiritum illis promittit, qui in
 Mose esset. Quare profecto tam futilis
 scientiæ præsidio non indigebant, qui
 meliora certioraque edocti cœlitus
 erant. Nos hunc ludæorum asininum
 stuporem non traduceremus, nisi Fla-
 vius Iosephus quoque summus scri-
 ptor, popularium commentis dece-
 ptus, similia aut stultiora delirasset.
 Eleazarum enim quempiam majorum
 gentium sapientem memorat, qui co-
 ram Vespasiano incantamenta quæ-
 dam fanaticis adhibuerit, quæ sum-
 mus rex Salomo in hunc usum à geniis
 accepta transmisisset ad posteros. Mul-
 ta ille ibi refert, quæ satis digne exhibi-
 lari non possunt. Nos putamus Iose-
 phum, quo die istæ scripsit, aliquod
 purgamentum calcavisse. Adeò infeli-
 citer, & præter morem suum, locutus
 aliena est.

CAPVT XIII.

*De duobus aliis conciliis, quæ Ierosolymæ
 fuerunt præter senatum Sanhedrin. De
 senatu XXIII virorum, qui in singulis
 oppidis. De triumvirorum collegio. Ci-
 vitas*

*vitatum quis modus esse debeat. De
quinqueviris cædis expianda causa
creatis. De septemviris & triumviris,
qui annis & mensibus intercalandi
præerant. Tempora à Rabbi Hillele Ba-
bylonio ordinata. Vis concilii Sanhedrin
à Gabinio callidè imminuta.*

DE senatu magno diximus, quæ in
mentem inciderunt. Cætera con-
cilia quæ fuerint, & cujusmodi, expe-
diri paucis potest. Iam primum duo
alia fuisse in ipsa urbe Ierosolyma eru-
ditissimus Maimonides prodit in He-
lacha Sanhedrin, capite primo. Eo-
rum descriptio in opere Talmudico
est, tam in Misna, quàm in Gemara. In
utroque viginti tres iudices sedebant.
Quemadmodum autem magnum con-
cilium Sanhedrin in templi parte erat,
quæ Gazith dicta est, ita è duobus his
synedriis unum ad portam atrii fuit,
alterum vero ad portam quæ aditum
aperuit ad montem templi. Etiam di-
gnitas utriusque dispar fuit. Qui enim
iudices ad portam montis sancti sede-
bant, magnificum sibi duxere, si in se-
natum ascriberentur, qui ad portam
atrii erant. Et rursus ex hoc senatu in
concilium Sanhedrin ascendere, ho-
noris gradus fuit. Quæ omnia accura-
te

re Rabbi Maimonides distinxit. Porro præter Ierosolymitana hæc concilia in singulis quoque Palæstinæ oppidis aliquis senatus juri dicundo, negotiisque publicis curandis constitutus est. Is erat viginti & trium virorum, qui de capite fortunisque civium iudices sedebant, causasque omnes decidebant, exceptis paucis illis, quas ad confestum Sanhedrin relatas dixi suprâ. Describit Maimonides etiam triumvirorum quoddam collegium, atque id fuisse in tali civitate ait, quæ centum & viginti incolas non haberet. Ego verò Aristoteli assentior, ne quidem esse eam civitatem. Quemadmodum enim navis non est, quæ aut palmi unius sit, aut duorum stadiorum: ita civitas nomen amittit, modus si desit. Nam & quæ parva nimis est, suis ipsa opibus non pollet, quod civitatis proprium est: & magnitudine nimia non civitas, sed gens fit. Sed non est tam anxie hæc ratio cum Iudæo putanda. Triumvirorum fuit de injuriis, deque pecuniis & bonis mobilibus iudicare. Qui capitalium criminum rei erant, apud alios, quos dixi, postulabatur. Addit Maimonides^x, res quasdam ejusmodi fuisse, quæ

^x In Hal. Sanhedrin, cap. 5.

quæ nec ad septuaginta senes, neque ad collegium viginti trium judicum, neque ad triumviros pertinerent. opus enim ad eas peculiari quodam senatorum numero fuisse. Inter has eadem numerat, quæ patrata in oppidi cujusdam finibus incerto autore erat. Eam expiari oportuisse per quinqueviros, vitulæ mactatione, ait. Plura id genus refert, quæ prudens prætereo. Non enim dictata reddimus. Illud mireris, temporum quoque ordinationem selectis judicibus esse commissam. Nam de anno intercalari septemviros, de mense autem statuisset triumviros ait. Sed hanc curam postea omnibus popularibus suis ademit homo sui seculi princeps, Hillel Babylonius, de quo viro honorificè illud testatur Rabbi Abraham Zacuth in libro Iuchasin: *הלל הנשיא חקן העיבור לכל ישראל קודם שחתבטל הסמיכה עד ימי המשיח: Rabbi Hillel, magni concilii præses, composuit intercalationem toti Israeli usque ad tempora Messia. idque factum ab illo est antequam manuum impositionis legitimus actus abrogaretur.* Profectò ni Hillel iste tantis malis maturè occurrisset, turbata tempora confusaque fuissent.

Non

¹ In eadem Hal. eod. cap.

Non enim multò post cessavit *θεσις* solennitas, siue qua septem viros trium virosque corrigendis fastis præfectos fuisse, negat Maimonides, cum ait *וכל אלו כמורי* *omnibus illis impositas manus fuisse*. Sed definimus aliquando, ne quis nos credat accuratum opus moliri, qui nihil hercle, nisi tumultuarias commentationes, extrudimus. Quicquid autem de conciliis dictum à nobis est, ad eam referri tempestatem cupimus, cum nondum Iudæa Romanum victorem acceperat. Multa enim ille postea mutavit refixitque, non libidine aut sævitia, sed retinendæ dominationis. In primis Gabinius, Syriæ proconsul, cum stabilitas reipublicæ multò maxima in consessu Sanhedrin esset, dissipandam ejus vim plura per oppida existimavit. Quare pari potestate quinque Synedria Gadaris, Amathunte, Hierichunte & Sephoris constituit. quinta sedes Ierosolyma erat, quæ jam pars sui & accessio fuit. Sanè quæ in cæteris urbibus posita à Gabinio concilia sunt, cum deteriora Hierosolymitano non essent, etiam diutissime post illud steterunt. Mihi quidem de illis loqui Iustinianus Imperator videtur in l. 17. C. de Iud. & Cæl. cum canonem requirit à primatibus, qui in

F

ntrius-

utrisque Palastina synedrius dominabatur. Sed in hæc nos egressi non sumus. Rempublicam enim veterem, & intermerata gentis instituta spectavimus. Cætera exequi velle, quæ conversa identidem sunt, infelicis studii sit. Non enim de illis aliquid tradi certū potest.

CAPVT. XIV.

De regis creatione, & an placuerit ea nūmini. Cur initio rex malus à numine adscitus. Quas res in illo legendo spectauerit vates. Liber de regni jure in sanctuario positus. Quarum rerum potestas data regibus Hebræis sit. Quis honos illi à Pontif. maximo, à sacerdotibus atque à vatibus delatus. Locus Samuelus contra quosdam interpretes stabilitus. Sedendi jus in atrio sacerdotum soli regi datum, non ipsis sacerdotibus, nec aliis. Cujusmodi regibus paruerint primi homines, ex Aristot. Quidnam Hebræis regibus sanctitatem adjecerit. Non eam hinc esse, quia vates fuere. Solos reges & pontifices maximos unctione fuisse initiatos. Vnguentum sacrum à Iosia defossum, nec post repertum aut usurpatum fuisse sub templo secundo. Reges Samariæ an uncti fuerint.

AIT Rabbi Maimonides in parte postrema Misnæ, Israelitas tria mandata

data accepisse à numine, quæ exequere-
 rentur cum Palæstinam tenerent. è
 quibus primum erat, uti regem sibi
 constituerent; alterum, uti memo-
 riam oblitterarent Amalekitarum; ter-
 tium de templi ædificatione fuit. Mox
 hæc ostendit longo quidem intervallo,
 diversisque temporibus, sed illo tamen
 ordine, quo iussa erant, confecta esse.
 quippe creatum regem esse, priusquam
 bellum cum Amalekitis gereretur.
 templi autem structuram non cœptam
 esse, nisi cum invisissimæ istius gentis
 extremus dies venisset. Testimonia
 istius rei illustria Maimonides recitat,
 quæ huc transscribere supervacuum
 est. In Deuteronomii capite decimo &
 septimo summus Deus, cum Israëlitas
 expetituros regem aliquem ait, cau-
 sam adjungit, quæ verissima est, quod
 omnes in vicino gentes sub unius im-
 perio vivebant. Ita enim est natura in-
 geniumque hominum, illam orbis par-
 tem qui habitant. pauci libertatem,
 pars magna justos dominos volunt.
 Nec vanè apud Tacitum Claudius Ci-
 vilis ad Batavos suos ait, *Servire Sy-
 riam, Asiamque, & suetum regibus O-
 rientem.* Hoc ita cum fit, permulti mi-
 rati sunt, cur indignè tulerit Deus,
 summam rei à Samuele ad regem ali-
 quem

quem transferri, siquidem illud & probaverat antea, & futurum pro indole dixerat sacri populi. Sed illis eruditè respondit Maimonides, atque indignationem numinis ex eo esse ortam ait, ששאלו בתרעומת ולא שאלו לקיים המצוה אלא מפני שקצו בשמואל הנביא שנאמר כי לא אותך מאסו כי אותי מאסו: quia regem concupivissent per ambiguas querelas, seditiosasque voces, non uti legis præceptum peragerent, sed quòd displicebat illis sanctissimus vates Samuel, ad quem vox illa numinis extat, ¹ Non te illi, sed me fastidiverunt. Equidem ego sic opinor, atque id asserere non dubito, Deum immortalem non caritate, aut reipub. curâ, imperium Sauli dedisse, sed, quoniam arrogantiam sævitiamque ejus introspexerat, comparatione deterrima gloriam Samueli quæsiuisse, ut tali successore desiderabilior ille quandoque foret. Fortuita & externa videntur, sed ingens momentum habent, quæ spectata à Samuele esse in regis electione, proditum ter quaterque in sacro codice est, decora facies, corpus procerum, atque alia, quæ oculos omnium animosque trahunt. Hæc sunt, quæ summus vates in media concione

¹ In lib. I. Sam. cap. 8. vers. 7.

cione commendavit, cum locutus in istæc verba est. ¹ *Viderisne, quem elegit Deus, non esse ei similem in toto populo?* Quare profectò non jam barbarorum illud duntaxat, sed hominum etiam excultissimorum est, majestatem corporis venerari, magnorumque operum illos capaces putare, quos eximia specie natura donavit. Aristotelis, maximi autoris, scitum est, si qui nascantur tantò aliis corpore excellentiores, quantò simulacris hominum antecelant deorum imagines, dignos videri reliquos, qui his serviant. Quod si in corpore hoc verum est, multò rectius de animo id statui. sed non eadem facilitate animi pulchritudinem, atque corporis, cerni. Sed nos hæc aliorum commentationi relinquimus. Est in Biblico codice ² mentio voluminis cujusdam, in quo sacrata regni jura scripta sunt Samuel, eaque sic literis tradita in tabernaculo deposuit. Sed quæ referuntur illi, haud recte assecutus Flavius Iosephus est. credidit enim comprehensa illo libro esse omnia mala, quæ metuenda ab iniquo rege prædixerat Deus populo. Nos contra existi-

F 3

ma-

¹ In lib. 1. Sam. cap. 10. vers. 24. ² In lib. 1. Sam. cap. 10. vers. 25.

mamus, fuisse in illo libro eas leges,
 quæ jubebant uti justitiam atque equi-
 tatem rex coleret, utque rempublicam
 bene atque ex utilitate civium mode-
 raretur: tum ne stupris aut libidinibus
 principem ageret: postremò, uti in
 magna fortuna modestiam retineret,
 quæ nec summis mortalium aspernan-
 da est, & à Deo æstimatur. Ea res his
 verbis tradita in Deuteronomio est:
*constitue regem, quem Deus elegerit ex
 popularibus tuis. Ne alienigenam homi-
 nem regem facito, qui non sit de gente tua.
 Cum autem fuerit constitutus, ne compe-
 ret sibi equos multos quos confusus reducat
 populum in Ægyptum. edictum enim
 vobis est, ne amplius eam viam repetatis.
 Sed nec uxores habeat plurimas, quæ pelli-
 ciant animum ejus, neque argenti vel auri
 immensa pondera. Postquam autem sederit
 in solio, describat sibi exemplum legis hu-
 jus, ex illo volumine, quod penes sacerdo-
 tes Levitas est, habeatque illud secum, &
 legat omni vita sua, uti discat vereri
 Deum suum, ejusque sanctiones observa-
 re, atque ut animus ejus non efferatur su-
 perbia, contemnatve ceteros. Hæc legis
 verba nec obscura sunt, & summam
 continere ejus voluminis videntur,
 quod maximus vates in sanctuarium
 recondidit. Diximus antea, Iudæos
 rem-*

rem-

republicam ejusmodi habuisse, quæ
 in Biblico codice regnum sacerdotale
¹ appellatur. Ex quo fit sanè, ut re-
 ges eorum non res modò civicas do-
 mi militiæque moderati sint, sed reli-
 gionibus etiam, sacrisque, & ceremo-
 niis præfuerint. erant enim personæ
ישעיהו ², quibus numinis jussus, &
 vatis vox, auctoritatem, decus, atque
 imperium dabat. Quamquam profe-
 ctò, quemadmodum præfectura sa-
 cerorum, summaque potestas, & judi-
 cium ad illos pertinuit; ita ministerium
 curationemque earum rerum Levitæ,
 hoc est, pontifex, sacerdotesque atque
 adjutores eorum, suo jure, sibi vendi-
 caverunt. Id enim illorum erat, victi-
 mas cædere, expiationes facere, leges
 divinas coram populo recitare, item
 alia munia in templo obire. Præclare
 annotatum à Talmudicis est, quan-
 tò major omnibus & prophetis &
 pontificibus rex fuerit. Nos id obiter
 ex Maimonide referemus, cujus hæc
 verba sunt ³, מצודה על הכהן גדול לכבוד ארץ,
 המלך ולהושיבו ולעמוד מפניו כשיבא לו
 ולא יעמוד המלך לפניו אלא כשישאל לו
 במשפט

F 4

¹ De quo supra, in cap. 8. pag. 48, &
 in lib. Exod. cap. 19. vers. 6. ² Id est,
 sacrata. ³ In Halacha Melachim, c. 2.

מטשפט האורים : אפילו נביא עומד לפני
 המלך משתחור ארצה שנאי הנך נתן הנביא
 ויבוא לפני המלך וישתחו למלך על אפיו ארצה :
 Ea sententiam fermè habent ejusmo-
 di : *Sancitum fuit, uti pontifex maximus*
regem veneraretur, & locum illi suum
ad sedendum cederet, atque ipse staret, &
quando veniret ad eum rex. At è contra,
rex non stat presente pontifice, nisi cum
consultit solenni ritu oraculum Vrim.
Præterea tanta regis dignitas est, uti vel
ipse vates, quoties ei adest, in terram hu-
militer se summittat. quippe scriptum est,
Nathanem prophetam venisse coram rege
& specie honoris prono ore procubuisse in
humum. Quid quod ipse David, quem
pridem antea vates regem fecerat, ad-
eò veritus non est summi pontificis de-
cus usurpare, uti sacrum ejus amicu-
lum, quod Ephod appellant, induerit
sibi, ac mox quæsierit ex numine, an
auspicatò educturus copias in hostem
esset? Locus ille illustris extat in com-
mentariis Samuëlis, quem omninò
perverterunt nuperi interpretes, viri
hercle eruditissimi, sed qui hîc dormi-
tavisse, aut egisse aliud videntur. Judi-
ces ego eos omnes fero, qui vel leviter
has literas attigerunt. Ecce illa verba¹

ויגיש

¹ In lib. 1. Sam. 30. vers. 7.

נמשך
 המלך
 ויבוא
 סמו-
 ימו
 סמו
 et, s
 ntra,
 cum
 rim.
 i vel
 hu-
 n est,
 reg
 se in
 uem
 ad-
 s de-
 icu-
 erit
 , an
 tem
 om-
 inò
 viri
 mi-
 udi-
 iter
 ba
 גיש

דרו ויגיש אביתר ארז האפור אל דוד
 sic red-
 dita ab illis sunt, *applicavit sibi Ebiathar
 amiculum Davidis causâ* : cum planè
 illud significetur, quod nos diximus,
 Davidem, acceptâ Ebiatharis sacra ve-
 ste, oraculum consuluisse. Sed refera-
 mus porrò, quæ ex Rabbiorum scri-
 ptis sublegimus. Vtique etiam in illo
 positus apex dignitatis fuit, quod Rab-
 bi Maimonides tradit in capite secun-
 do in Halacha Melachim, & in cap.
 septimo Hal. Beth Habbechira, שאין
 ישיבה בעזרה אלא למלכי ביה דוד בלבד :
*nulli homini fas fuisse in toto templi atrio
 sedere, præterquam regi, qui ex familia
 Davidis esset.* Quare & illud ibidem
 paulò antè ait, אם נכנס לעזרה והיה,
*si intret atrium, & sit de
 familia Davidis, sessio ei est.* Erat quidem
 illud atrium certis spatiis divisum, ut
 pars hæc sacerdotibus, illa populo ef-
 set assignata: sed tamen ne præscriptos
 quidem terminos aliter sacerdotes,
 quàm stantes, tenebant. Senatoribus
 Sanhedrin autem sedendi jus fuisse, sed
 בחצירה של חול :
*in medio ejus loci, qui
 prophanum vulgus capiebat,* autor Mai-
 monides est in Hal. Beth Habbechira
 in cap. septimo. At sacratoria atrii spa-
 tia neminem sedentem, nisi regem, ad-
 spexere; ut hoc ille eximium præ sa-
 cer-

cerdotibus habuerit, quasi Deum propius contingeret, & religionum major antistes esset. Vtique, si ad alias gentes eatur, Aristoteles primos mortaliū ait fermè habuisse eundem & regem & sacerdotem. Id quod haud primum videri potest, propterea quòd illi naturam adhuc incorrupti sequebantur, & quantò propius ab ortu & divina progenie aberant, tantò melius, quæ erant recta, cernebant. Sed ut de Hebræorum regibus dicamus, magnopere ea res conditionem illorum sacravit, quod unctione initiati essent. Hoc enim illis, pontificibusque maximis proprium fuisse Talmudici tradunt. Ex sacerdotibus autem illud adjungit, qui מלחמה משה ab ipsis dictus est propterea quòd auspiciorum causâ ungebatur, ut prosperè res bellica succederet. Ea unctio celsitudinem quandam divinam regibus, majestatemque addidit, sacrosancti in terris ut essent, & commercia cum numine haberent. Sanè, quod interdum illi eâ tempestate ceremonias, religionesque constituerunt, aut restaurarunt, nequaquam illud ex hac re factum est, quia vates fuerunt. perperam id existimatum à quibusdam est, neque probari hercle potest. Etenim, si Davidem unum, &

for-

fortasse etiam Saulem, exceperis, cæterorum nemo quisquam divino afflatu futura prædixit. Sed omninò Salomo, & Iosaphatus, Ezechiasque, & Iosias, atque alii jus & potestatem in res divinas exercuerunt, quia vis sacri unguenti pervaserat ad eos. Hoc unguentum conficere Moses iussus est, ex illis aromatum generibus, quæ Maimonides describit in Halacha Cele Hammikdasch in capite primo. Ajunt autem Talmudici, adhibitum illud initiationi, consecrationique fuisse usque ad tempora Iosix, qui illud in templo recondidit sub humum in loco abdito secretoque, quem diu ante summa cura rex Salomo paraverat, cum ex vatum responsis didicisset futurum olim uti templum ab Assyriis solo æquaretur. In eodem specu Talmudici arcam quoque istius fœderis testem, & Aronis baculum, tum lapides Vrim & Tumminim cum residuo Mannæ posuisse Iosiam tradunt, eorumque omnium nihil quidquam Iudæis restitutum esse, cum reversi Babylone in patrias sedes templum secundum extruerent. Quare ex illa tempestate regibus, pontificibusque haud fuit ex initiationum mysteriis eadem majestas. Sed nec ceremoniis plerisque ac sacris tam præsens adfuit

adfuit numen, ut ante solebat. Iactant illa vulgò Iudæi, quæ in libro Iuchasin refert Rabbi Zacuth: *אש על המזבח* ובוין ככלב כי בטל כחו שחטרו חמשה דברים *Ignis super altare cubabat, tanquam canis, quia vis ejus extincta erat, postquam quinque res defecere in posteriore templo. At in priore erat ignis iste velut leo.* Enimverò ait eruditissimus scriptor, illa quinque defecisse, quæ jam diximus sic occultata à rege Iosia esse, nunquam ut postea reperta à nepotibus sint. Ponam in extremo, quod pene me fugerat, quia leve est. Placuit Talmudicis, reges Israël, qui, secessione à Iudæis facta, sedem imperii Samariam tenebant, haud delibutos illo oleo fuisse, quod ex edicto numinis confectum à Mose erat. quare Eliam non nisi balsamo vulgari usum esse, cum Iosaphati filium Iehu ungeret. Sed ipsi addunt: *יד הכמרים* *id modo sic traditum à sapientibus esse.* ut jam non magnopere laboremus, quàm hoc verum sit.

CAPUT XV.

Quibus artibus Hieroboamus ad regnum obrepserit. Rerumpublicarum inclinatio, converstioque. Scipionis prudentia vere-

verecundiaque in lustris condendo. Car-
men lustrale pro republica. Ingenium
plebis quale. Cur urbem Sichemum te-
nuerit Hieroboamus. Religionum sacro-
rumque mutatio quoddam flagitiosæ
dominationis arcanum. Ex decem tri-
buum secessione quot mala extiterint.
De Sesostri falsa Herodoti narratio. Re-
gni Samaritici everfio. Transportatio
gentium cur à victoribus facta. Iudæo-
rum exilium. Ex Ierosolymæ spoliis
templum Beli, & Babylonis munitio,
tum pensilia nemora, murique coctiles.
Græcorum futilitas, ex Beroso. Redi-
tus Iudæorum in Palestinam. Impe-
rium ad Levitas devolutum. Contem-
tiones eorum de imperio.

Gentis Hebrææ unitas, & pulcherri-
mi imperii contextus in duas par-
tes dissiluit, Hieroboami, hominis
gnavissimi acerrimique, artibus, qui,
quod apud Aristotelem Theflalus ille
ait, esurire sibi visus fuit, ni imperita-
ret. Is, cum in bello tribui Iosephi præ-
esset, atque à vate adductus in spem re-
gni esset, ratus, id quod res est, princi-
patum fato dari, animum vastum cu-
pidumque ad obtinendam domina-
tionem flexit. Iam primum fidem mi-
litum sollicitavit, eorumque studia à
Salo-

Salomone avertere ad se conatus est. Sed cum palam esse id consilium intellexerat, supplicium ut vitaret, in Agypto delituit. Mox defuncto Salomone, in patriam reversus, opportunos magnis conatibus reperit transitus rerum. Ibi tributorum onera, exactio- numq; iniquitatem obtentui sumpsit ad commovendam plebem, omniaque late turbavit, & maximarum calamitatum, quæ Palæstinam mox invasere, autor fuit. Enimvero, est hoc ita natura comparatum, nullius ut magnæ civitatis diu eodem loco stet fortuna. Pervenerat tunc ad summum felicitatis Hebræa respublica. Tutæ, tranquillæque res omnes, adfluentia opum incredibilis, reges principesque in vicino, atque etiam procul, amici erant. Neque jam ultra fuit, quo exurgeret ejus magnitudo. Quare, incrementis consumptis, restabat uti fati lege decresceret, iretque in pejus. Id quod profecto longe est in conditione rerum humanarum miserrimum. Scipio Africanus, cum censor esset, & lustrum conderet, atque in sacrificio solenne carmen ei scriba præiret, quo dii immortales rogabantur, ut populi Romani res meliores amplioresque facerent, satis esse eas bonas ac magnas dixit. Itaque precatus

catus est, uti eas perpetuo incolumes
 fervarent: ac protinus in publicis ta-
 bulis ad hunc modum emendari car-
 men iussit. Vtique videbat vir corda-
 tissimus, ne utiquam fieri, ut muneri-
 bus suis semper faveat cœlestis benignitas,
 aut propria ea cujusquam populi faciat.
 Quare conversiones vicissitudinesque
 formidavit, atque omnino eas causas
 animo suo peregit, quæ ex ipsis rebus
 publicis enata, nullo extrinsecus impellente,
 turbant eas plerumque, vitiantque.
 Sane quidem Ierosolyma, florentissima
 urbium, cui David Salomoque, summa
 virtute atque prudentia duo reges,
 pacem altam & securam confecerant,
 haud diu quiescere potuit. Etenim,
 defuncto Salomone, etsi hostem foris
 non habebat, domi tamen reperit.
 Exortus est is, quem dixi, Hieroboamus,
 inquietissimus mortalis, qui tentatum
 semel infelicitè facinus, mox meliore
 successu perfecit. Concione enim
 convocata, statum publicum, temporumque
 conditionem, & principis acta incusavit
 apud plebem, cui inesse semper malignum
 quiddam & querulum in imperantes
 sciret. Ipse interim libertatem, &
 alia id genus speciosa nomina prætexuit,
 cum nihil, nisi alienum servitium,

us est.
 intel-
 Agy-
 omo-
 unos
 us re-
 ctio-
 mpfit
 aque
 ami-
 sere,
 natu-
 æ ci-
 una.
 cita-
 quil-
 n in-
 ino,
 Ne-
 ejus
 on-
 sce-
 ecto
 ma-
 us,
 ret,
 n ei
 ro-
 ne-
 esse
 re-
 tus

rium, & dominationem sibi, concupisceret. Ibi magna populi pars, quod fieri solet, violentis his vocibus inflammata, deteriori accessit; seditio- nesque & motus civiles exsistere, quibus interire ferme aut mutari vetustissima regna, atque maximæ republicæ solent. Dehinc dux turbulentissimus illas ipsas decem tribus, quas ad rebellionem sollicitaverat, procul à Ierosolymitanorum finibus detinuit, atque urbem Sichemum, imperii tutam sedem, sibi elegit, unde in omnia regimen foret. Cæterum, quo firmiter ceptis insisteret, patria instituta multa immutavit, & diversum quendam numinis cultum, atque alia sacra commentus est. Vitulorum enim adoratione sancita, veterem superstitionem novo paxillo suspendit, populumque quem causæ bonitate retinere in officio nequivisset, religione, quæ rerumpublicarum quoddam coagulum est, devinxit sibi. Quare ex illa tempestate profectò, decem Israëliticæ tribus, dulcedine sacrorum & nectare ebriæ, fidem societatemque cum Ierosolymitanis colere, & res cum illis communes habere, quasi numinis imperio, recusabant. & jam, ut quælibet alia causa hostilis odii abesset, summa tamen ratio

ratio videbatur, quæ pro religione faceret. Ita demum regnum constitutum est, quod Israëliticum dicebatur. à quo diversum deinceps fuit Iudæorum regnum, cujus arx & caput Ierosolyma erat. Atque hæc igitur res omnium malorum causa Hebræis fuit. Defessi enim, exanguesque, nationibus exteris præda facti sunt, quos antea non orbis terrarum, neque cunctæ gentes conglobatæ movere aut contundere quibant. Statim Sufacus Aegyptius sacram urbem, templumque expilavit, &, ne contumelia deesset, columnas passim disposuit, in queis, fœdum dictu, incisa mulierum verenda erant. Nam quod Herodotus factum id à Sefostri esse prodidit, error nominis est, uti rectè Flavius iudicavit. Et erant hæc quidem aspera profectò. Sed quæ postea uterque populus, Iudæus Israëliticusque, multo tempore interjecto, perpeffus est, graviora fuerunt. Ac primò quidem destructum penitus, eversumque decem tribuum imperium à Salmanassare Assyrio est, tractaque in Mediam Persiamque tota illa gens vacuas sedes Chytæis reliquit, hominibus profanis, quos mox deinde Esar Caddon in Palæstinam ex Persia misit, Israelitarum ut terram incolerent

lerent; quemadmodum mos regibus
fermè est, gentes pro libidine huc illuc
transferre, pecudum in morem, quas
pastores nunc in hibernos, nunc in æ-
stivos saltus trajiciunt. Ita enim inge-
nia populorum emolliuntur, mutan-
turque; &, qui in suo solo quidlibet
audent, placidi quietique in alieno
sunt. Nunquam deinde Israëlitis in pa-
triam remeare, aut deletam perditam-
que instaurare rempublicam contigit.
Vsq; adeò enim sese nefario impieta-
tis crimine obstrinxerant, uti placare
numinis iram longa dies, revolutusque
seculorum ordo nequiverit. Postquam
Israëlitæ in exilium abducti erant, re-
stabat uti Iudæi quoque meritam pœ-
nam luerent. Id quod profectò factum
est, sed sero admodum. Qua enim
tempestate Sedecias illis imperitabat,
Nabuchodonozor cum ingenti exer-
citu Ægyptum, Syriamque armis do-
muit, ac Ierosolymam, & templum,
quod illuc erat immensæ opulentia, in
cineres redegit. Inter quæ ille, nuntia-
ta Nabolassari morte, cum regni hæ-
reditatem adire magnis itineribus ma-
turaret, negotium ducibus suis dedit,
uri Iudæos Babylonem, & circum ea
loca deducerent. Atque ibi mox sedes
illis, agrosque assignavit, in queis novi
colo-

coloni vitam agerent. Superfunt veneranda antiquitatis monumenta ex Berofii annalibus, in queis scriptum est, Nabuchodonozorem ex spoliis, quæ inde reportavit, templum Belo extruxisse, urbemque Babylonem pro majestate imperii auctam costilibus cinxisse muris. ad hoc, hortos aërios, & nemora pensilia fecisse, in gratiam uxoris, quæ in montanis Mediæ educata, sylvas spectare, in edito quæ essent, amabat. Ex quo fit, uti vanum & nihili sit, quod magno consensu Græci tradiderunt, admiranda ea opera extructa à Semiramide fuisse. Confutatur enim eos apud Flavium autor omni exceptione major, Berofus Chaldæus, quem & antiquissimum esse, & summa religione ac fide res popularium suorum ad æternitatem consecrasse, creditum ab omnibus est. Judæis neque graveis pœnas summus Deus, neque nimis longas inflixit. In exilio enim miti, facillique, tanquam in patriis sedibus, vixere. Ac dein, circumacto septuaginta annorum orbe, redditi Palæstinæ sunt, & Ierosolyman templumque ædificarunt, constitutaque iterum respublica eorum est. Hic verò status rerum longè alius, quàm antè, fuit. Etenim imperium,

G 2

quod

quod penes Davidis posteros quondam fuerat, nunc Levitæ, vario quidem illi & diverso modo identidem, sed tamen Levitæ usurparunt. Ii homines, summam potestatem nacti, rempublicam quidem ditissimam maximamque fecere, sed ipsi inter se, dum de imperio, honoribus, gloria certabant, divina atque humana promiscua habuere. Ita nihil ad pietatem modestiamque illis sanctissimum nomen religionis profuit, quos ex cæterorum civium communione selegerat sibi, seposueratque olim Deus, uti inter sacra ceremoniasque, procul ambitione, & tatem agerent.

CAPUT XVI.

Reipublicæ regimen apud pontifices. Eorum flagitia, & improba machinationes. De Elia sibi filius. Templum Garizitanum qua impietate exstructum sit. Onia detestabile scelus. Matthias Hasmonæus laudatissimus dux. Principatus Iudææ Maccabæi. de Alcimo nequissimo bipedum. Iudæa iterum sub regibus. De Herode. de Idumæis, & numine eorum Cosa. Sameæ vera divinatio. Qua iniquitate Herodes imperium exercuerit. Ut Iudæorum leges temeraverit.

Ex

Ex Levitica gente, post templi urbis-
que restorationem, primum pon-
tifices rebus gerendis præfuerunt, nul-
lo principis aut regis nomine assum-
pto. Apud hos omnis gratia, potentia,
divitiæ erant, aut ubi illi volebant, cæ-
teri vulgus erant, sine honore, sine au-
toritate. Itaque tanti muneris decus
non mediocribus consiliis appetive-
runt, qui Levitæ modò essent. quidam
per vim, plures fraudibus, fallaciisque,
at pauci vera via illuc nitebantur. Ni-
hil turpius cogitari potest, quàm quod
post Eliasibi pontificis mortem duo fi-
lii fecêre. Nam & Iesus summum sa-
cerdotium, ope Bagosis, ducis barba-
ri, per nefas fratri Ianni ereptum ibat,
qui ritè illud, atque ex lege acceperat:
& Iannes, ut acceptum retineret, ma-
jus flagitium in se admisit. illum enim
ipsum Iesum, in templo numinis, at-
que inter religiones, manu sua obtrun-
cavit, fratrisque sanguine respersit
aras. Ianni non multo post successit
Iaddus. Atque hujus pontificatum rur-
sus Manassès frater speravit. Sed is Ma-
nassès, cum contra legis edictum Sana-
balletæ filiam, mulierem peregrinam,
in matrimonio haberet, orta hinc po-
puli seditione, intellexit aut solven-
dam sibi affinitatem soceri potentissi-

mi, aut hercle, quod secundum erat, amittendam spem esse summi sacerdotij. Hic cum diu anxiam mentem in partes varias egisset, tandem, communicatis cum socero consiliis, facinus nobile concepit, quod omnis posteritas loquitur, sed nulla probat. Templum enim ædificare in Garizin, monte Samariæ altissimo, destinavit, ejusque rei potestatem mox ab Alexandro per Sanaballeten accepit. Ita, qui Ierusalem fungere amplissima dignitate, propter violatam legem nequibat, in adulterino templo, saltem quo poterat pacto, pontifex fuit. atque id affectus, jam digito cælum se putavit attingere. En cor nequissimi hominis, in quo tu dubites ambitio major, an impietas fuerit. Et tamen exile hoc videtur, præ ut alia sunt, quæ Onias quartus fecit, cupidine dominationis. Is, pontifex factus, cum imparem se Iasonis factioni cerneret, in gratiam Antiochi Epiphanis, quod illo defensore indigebat, leges Mosaicæ ejuravit: pro quibus religiones & ritus suscepit Græcorum. tum &, ne circumcisionis notas in corpore gereret, præputium arte medicâ paravit, suisque omnibus, idem ut facerent, author fuit. Demum Antiochi Epiphanis impietas, ministro
hoc

hoc pontifice, omnia Iudæorum instituta pervertit. Et jam nihil prisce integritate moris supererat, cum Matthias Hasmonæus, magnus rerum restaurator, armis sumptis, leges suas Iudæis reddidit, remque publicam principis nomine sub imperium accepit. Mortuo illo, principatum Iudas gessit, is, qui Macchabæus dictus est. Sed vis tamen magna, auctoritasque in pontifice fuit. Quare Antiochus Eupator postea, Ierosolymam dolo ingressus, cum Oniæ diffideret, quòd pendere ex illo populum & rerum momenta cernebat, pontificem in loco ejus Alcimum fecit. Sed is, sacrum honorem ubi adeptus esset, longe pravior fuit. Statim enim ad Demetrium Seleuci filium transit, principemque Iudam, quem ferre imperitantem nequibat, criminatus apud regem est. Inquieta in se res impietas est. nunquam uno scelere contenta fuit. Igitur Bacchiden regium præfectum, cum armatâ manu, adversus patriam adduxit: reversoque illo, re infectâ, ad regem, copias militares, quas à Bacchide acceperat, concursu hominum sceleratorum auxit. Omnes undique parricidæ, sacrilegi, adulteri, quos flagitium conscientiaque animus exagitabat, ad Alcimum

venêre. & ipse blanditiis, alloquiis, largitione, omnium officia provocabat. Ad extremum, præclarus hic pontifex muros etiam sanctuarii, qui à variis atque ab Hasidæis erant ædificati, diruere paravit, ut hoc quoque ad ejus laudes accederet. Sed talia agentem atque meditantem mors occupavit, constitutusque in ejus loco pontifex à populo Iudas est, qui omnium primus summum sacerdotium unà cum principatu gessit. Hoc idem post eum Ionathas, Simon, & Iannes fecêre, donec Aristobulus, posito principis nomine, regem se tulit. Ita tandem, post Sedeciam extinctum, reges iterum Iudæa accepit, sed Levitas utique, quorum ultimus Antigonus fuit. Illo pulso occisoque regnum Herodes tenuit, quod ante à Romanis acceperat, homo non hercle regia stirpe, neque sacerdotali familia ortus, sed de Idumæorum gente, insititius Iudæus. Non enim Idumæi verè Iudæi erant, sed habiti modò appellatique Iudæi sunt, ex qua tempestate eos Hyrcanus religiones ceremoniasque suscipere veri numinis coëgit, cum antea Deum, nescio quem, Cosan colerent, cujus sacra semper custodierat illustris in illa natione Costobarorum domus. Celebratâ

bratâ

brata est Sameæ vaticinatio, qui Herodem Iudæis regem datum iri, sed in pœnam pestemque, multò antè prædixerat. Neque profectò aliter cecidit. Statim enim Idumæus ille Aristobulum pontificem, admodum adolescentem; mox Hyrcanum ex Parthis allectum; postremò quicquid de Hasmoneorum sanguine supererat, extinxit sustulitque. Neque melius actum cum septuaginta senibus est, qui assessorum magni concilii erant, quod Sanhedrin appellitant. Ita submotis omnibus, unde metus aut periculum erat, paulatim insurgere, atque ex magno imperio usurpare licentiam cœpit. Patria enim Iudæorum instituta mutavit, nova invexit, multa contra leges fecit. de quâ re sic loquentem audire Iosephum libet: ξενικῆς ἐπιτηδύμοισιν ὑποδιέφθρε τὴν πάλαι κατὰ τὰ σιν, ἀπαρεγχείρητον ἔσαν· ἐξ ὧν ἔμικροὶ ἔαρος τ' αὐδὴς χρόνον ἠδίκηθησαν, ἀμεληθέντων ὅσα ἀεὶ τερον ἐπὶ τὴν δούσαν ἤγε τὸ ὄχλος. peregrinis studiis veterem disciplinam labefactavit, in qua nihil novi tentatum erat. Ex qua re nostris his, quæ post insecta sunt, temporibus, non mediocriter lasi sumus. Neglecti enim habita ea omnia sunt, quæ antea multitudinem ad pietatem perducebant.

CAPVT XVII.

De Messia, Iudæorum atque gentium omnium rege. Mystica vocis scriptio in verbis Esaia. Bileami vaticinium ex Iudæorum interpretatione. Quid singulare in hoc regno. Rabbi Abrami animadversiones in Maimonidem. Ezechielis obscurissima oracula de templo, deque sacris in regno Messia. Nimis imprudenter in istac inquire.

ATque hunc quidem in modum, post reditum Iudæorum ex Babylone, imperium ii tenuere, quorum id minimè fuit, primùm pontifices, mox principes Hasmonæi Levitæ, dein reges ex eadem tribu, ac tandem Herodes Idumæus, is, sub quo natus Messias est, rex regum, ex familia Davidis ortus, ad quem unum referri demum illud oportet, quod promiserat Davidi Deus, æternum fore solium ejus, confessuramque in illo prolem ejus. Non enim profectò de Salomone illud, neque de nepotibus ejus dictum est, siquidem illi regnum semel amissum nunquam post exilium Babylonienſe receperunt. & omninò vana falsaque fuisset numinis promissio. quod cogitare summa impietas sit. Quare ita habent.

bo
li
re
ti
ca
se
Ea
pi
i
su
tu
co
cl
ta
di
qu
cu
et
el
co
fi
ra
n
N
to
in
r
n
l
l
t

bendum est, prolem eam esse Messiam,
 libertatis nostræ vindicem asserto-
 remque, de quo angelus istud pronun-
 tiavit, quod scriptum apud Divum Lu-
 cam extat, *ἡ βασιλεία αὐτῶν ἄνε-
 σται τέλος*. *regnum illius sine fine erit.*
 Ea verba traduxit angelus ex Esaiaë ca-
 pite nono, ubi Rabbi Iarchi notavit,
 :ךך דרש הסופרים שהם סגור בתוך המלה
subtily quodam disceptationis modo quasi-
tum olim à scribis esse, cur in medio vocis,
contra quam fieri solet, positum à vate □
clausum sit. Vtique haud de nihilo fuit
 tam anxia hæsitatio. & visum Talmu-
 dicis est, significari ea re mysterium
 quoddam ingens, quod non promif-
 cuè, nec omnibus pateret, sed redu-
 ctum, & in interiore sacrario clausum
 esset. Cum permulta extent in sacro
 codice oracula de rege maximo Mes-
 sia, nullum æquè Iudæi dignum admi-
 ratione existimant, quàm illud, quod
 numinis instinctu effatur Bileamus in
 Numerorum capite vicesimo & quar-
 to. Sed iidem, cum sensa vatis penitus
 introspicerent, sagaciter deprehende-
 runt, non istæc de uno rege dici om-
 nia. quare ita dividendum esse oracu-
 lum, pars ut ejus ad Davidem, qui ex
 Iudæâ stirpe primus regnū tenuit, cæ-
 tera ad Messiam pertineant, ultimum
 quidem

quidem ex eâdem stirpe regem, sed majorem cæteris, potentio remque. Quæ persecutus accuratissimè Maimonides est in fine Misnæ. Ibidem etiam maximus magister eos refellit, qui alium naturæ vultum, & rerum perpetuò euntium novum cursum in regno Messix expectant. Non enim intellexisse eos Esaix verba ait, quæ sunt in capite undecimo: esse enim illic ænigmata quædam, quibus significatum est, quietem piis bonisque omnibus fore inter nefarios & sceleratos, nihil ut metuendum ab illis sit. Nam quod Rabbi Abraham, Davidis filius, Maimonidem hîc reprehendit, & ex legum Mosaicarum libris illud recitat, *וְהָיָה רַעְיָהוּ מִדְּאֲרָץ* penitus diversum est, & ad tempora Messix non pertinet. Sed profectò persæpè solet acris ille & diligens vitiorum Maimonidæ animadversor quædam ejusmodi sublegere, quæ speciem magis solidæ rationis, quàm vim habent, & excussa evanescunt. Quoties sacra, ceremoniasque & religionum solennia perlustro, quæ in extrema parte libri sui sanctissimus vates Ezechiel descripsit, subit animum meum cogitatio, quid ea velint, aut quò referenda sint. adeo diversa sunt ab iis, quæ Moses præce-

præcepit, neque unquam usurpata à
 Iudæis sunt. id quod ipsi confitentur.
 Sed quid de illis habendum sit, consti-
 tutum in Talmud est, in tractatu,
 quem Menachoth appellant. Breviter
 autem rem complexus Maimonides
 est in Misna, libro octavo, cap. 2. Ne-
 que nos pigebit verba ejus hîc referre.
 Ait igitur, כל שיעורי הנסכים האמורים
 בספר יחזקאל ומנין אותן הקרבנות וסדרי
 העבודה הכתובים שם כולם מילויים הן
 ואין נוהגין לדורות אלא הנביא צוה ופירש
 כיצד יהיו מקריבין המילויים עם חנוכה המזבח
 בימי המלך המשיח כשיבנה בית שלישי:
*Omnes modi libaminum, de quibus agi-
 tur in libro Ezechielis, & quæcunque il-
 lic scripta extant de numero oblationum,
 deque ordine divini cultus, nihil sunt nisi
 sacrificia pacifica, quæ mortalium seculis
 usurpata non sunt, neque in morem popu-
 larem transivère. Iubet autem exponitque
 vates, quo pacto peragere debeant sacra pa-
 cifica in dedicatione novæ aræ, tempori-
 bus Messia, cum extruetur templum ter-
 tium. Non est hoc somnium Iudai-
 cum, neque Talmudicorum commen-
 tum. vera certaue res est. aliud tem-
 plum, quod in Messia regno foret,
 aliaque sacra descripsit vates: atque
 etiam structuram templi, atria, por-
 tas, cæteraque ad legem operis accu-
 ratam*

ratam exegit. Quare Iudæi ajunt, formam ejus non planè intelligi: Ezram autem, cum ædem secundam, ad instar ædis Salomonicæ, conderet, etiam illa secutum esse, quæ de tertio templo Ezechiel præcipit, sed non ultrà, quàm captus hominis sanctissimi fuit in re obscura implicataque. Hoc illud est, quod significavit summus Rabbiniis verbis, quæ subjecimus ex cap. primo, Halacha Beth Habbechira: בניין שבנה שלמה כבר מפורש במלכים: וכן בניין העתיד להבנות אף עלפי שהוא כתוב בחזקאל אינו מפורש ומבואר ואנשי בית שני נשכחו בימי עזרא בנהו כבניין שלמה ומעין: Est tamen Iudæorum hallucinatio in eo non levis, quod exstructum iri à Messia ædem ejusmodi sperant, quæ adspici, adiri, & pedibus calcari poterit. Quod secutum esse, nos profectò, qui in Messia regno nati sumus, intelligimus. Omnia ea, quæ de modo ædificii, deque partibus ejus dicta illi sunt, occultiores sensum habent. singula autem quid significant, aut quo pacto sint explicanda, difficile dictu est. Ego hercle, quod Xenophanes Colophonius apud Marcum Terentium Varronem ait, id omnibus hîc suadeo, uti quid putet quisque, non quid contendat, ponat. homini enim

enim est hac opinari, Dei scire. Vtique Iudæi, cum גמין appellent quasdam Bibliici codicis partes, quarum interdicta lectio adolescentibus, juvenibusque est, in earum numero illa ponunt, quæ vaticinatus in fine libri sui Ezechiel est. Neque id injuriâ illos statuisse existimo. Est enim omnis sermo ille numero Platonis obscurior. Advo-cent industriam suam omnes, qui se divinæ sapientiæ consultos videri postulant. Sudabunt satis, antequam minimum quiddam earum rerum, illuc quæ reconditæ sunt, aperiant.

Benè qui conjiciet, vatem hunc perhibebo optimum.

Sed multa conjectanti, opinor, nihil procedet. Pro certo constat, hæc & alia hujus generis quædam esse, quæ adiri humanis animis summus Deus noluit. Etsi enim in hac Euangelii luce ingens progressio facta ad cognitionem, scientiamque sit, aliquid tamen relictum admirationi est. Quare in his oraculorum arcanis ultra id tendere, quod in expedito spiritus sacer posuit, stolidæ audaciæ sit.

CAPVT XVIII.

Status Iudæorum post Messia adventum.

De restitutione Iudæorum, quæ adhuc
exspe-

expectatur. Quæ sit dignitas etiam hodie illius gentis. Quantum Iudæis nostra debeat religio. An sacri libri ab illis interpolati aut corrupti? de Masoritarum diligentia & fide.

Iudæos sacerdotium regium, genusque hominum electum dici, & sacra sua religionesque ab illis solis suscipi tantisper voluit immortalis Deus, donec ille dies illuxisset, qui Messiam terrarum orbi repræsentaret. Ex eo tempore, Dei filius beneficia cœlestia, quæ diu propria uni genti fuerant, communia esse omnium voluit, idque perditissimos populos nuntiatum solis profuit credentibus. Atque hîc verò demum admiranda quædam fuit rerum conversio. Summum enim salutis auspicem, qui cœlestia regna reliquerat, uti rebus hominum lapsis succurreret, cum gaudio & veneratione receperunt profanæ nationes. At Iudæi, quem constituto tempore & loco venturum significaverat olim non unus vates, eum venisse jam & adesse præsentem non intellexerunt. Tanta vecordiæ vis eos pervaserat. Cæci erant oculi, cum animus alias res ageret, & videre illa recusaret, quæ posita in medio erant. Hinc abdicatispretique à numine sunt, atque etiam *nunc hodie*

hodie lentem edunt, & amissam deslent primogenituram. Delictum eorum in durissimo adamante scriptum esse, Ieremias vates ait. Neque sanè pœnam ipsi suam deprecati sunt, cum illud dicerent, sanguis ejus super nos sit, & super filios nostros. Admodum notabile est illud, quod Romanis prodidit Divus Paulus in ea epistola, quæ scripta ad illos est. Ibi¹ sic inquit: nolo vos ignorare hoc mysterium, obdurationem, quæ est ex parte, evenisse Israëlî tantisper, dum plenitudo gentium introierit. Profecto aderit tempus, cum ludæi in rectam semitam reducentur, qui nunc errant miserè ignorantia viæ. Nondum omnium dierum soles occiderunt. Fulgebit illis quoque iterum sua lux. Cecidisse eos, non excidisse, certum est. Publicavit de eadem re etiam Ezechiel quædam oracula, quæ extant in cap. xxxvi. Ait enim futurum vates, uti cœlitus cor novum illis detur, rectioresque sensus in eorum pectore habitent. Tunc tolletur velamen illud, quod vultui suo Moses imposuerat. convertent enim se ad Deum, qui vivere eos in tenebris & summarum rerum inscitia sivit, uti tandem aliquan-

H do

¹ In epist. ad Roman. cap. 11. v. 25.

do occasione uteretur notæ clemē-
 tiæ. Atque in hunc quidem modum
 nos commodè interpretamur Divi
 Pauli verba, ¹ ἦνίκα δ' ἂν ἐπιστρέψῃ
 Ἰσραὴλ πρὸς κύριον, περιαιρεῖται
 τὸ κέλυμα ². qui locus multis ob-
 scurissimus visus est, & quorundam
 exercuit industriam. Res hæc, de qua
 loquimur, magna est, & planè ejus-
 modi, uti meritò non possimus in po-
 sterum Iudæos, velut victimas publici
 odii, penitus averfari, cum adhuc illis
 tantarum rerum superfit spes. Et pro-
 fectò D. Paulus veneratur eos, & lau-
 dibus magnifice effert etiam sic erran-
 tes. Ait enim, *Quorum est adoptio &*
gloria, & fœdera, & legis constitutio, &
cultus divinus, & promissiones: quorum
sunt patres, & ex quibus Christus est, quod
ad carnem attinet. Quæ poterat esse ma-
ior nobilitas? Tot patriarchas, vates-
que, & reges in avis proavisque nume-
rant, denique tot excelsos & divinâ
virtute viros, quorum sunt nomina
cœlo consecrata. Sunt quidem, fateor,
 hodie vernili atque illiberali ingenio
 cun-

¹ Locus extat in 2. epist. ad Cor. cap. 3.
 vers. 16. ² Id est, cum autem ad domi-
 num se verterit Israël, auferetur ve-
 lamē.

cuncti Iudæi; neque, si vitam eorum
aut studia intueâre, quicquam ma-
gnopere reperiâs, quod sit magnis at-
que erectis animis dignum: sed nos
ejus rei causam non miramur. habent
enim hæc quoque quendam velut or-
bem: ut, quemadmodum temporum
vices, ita & morum vertantur. Profe-
ctò, qui dies illis candidam libertatis
lucem abstulit, imperiumque de eo-
rum excussit manibus, idem ille inge-
nuos quoque spiritus eorum perdo-
muit, nihil ut amplius habeant nunc
vividi vigoris. Apud Homer. optimus
Eumæus regi suo Ulyssi illud divinè ait,

ἡμῖσι τὸ δρετῆς ἀποαίνυ) δρυόπα
ζῶς
ἀνέρε, ὅτ' ἄν μιν κτ' ἰδάλιον ἤ-
μαρ ἔλῃσι.

Quemadmodum arculæ, in quibus
nani fasciis constricti à mangonibus
aluntur, corpusculorum incrementa
non prohibent modò, sed minuunt
quoque, atque contrahunt: ita quæli-
bet servitus compedes quasdam etiam
ipsis animis injicit, & generosam suf-
focat indolem. Quid possunt sublime
spirare, qui per tot annos, per totum
orbem tantis fatigati contumeliis
sunt? quos pueri jam olim laciniâ, viri
barbâ traxère? denique in quos om-
nium

nium Cæsarum detumuit furor? Tiberius juventutem eorum per speciem sacramenti, in provincias gravioris cœli distribuit. Erat insigniter pestilens Sardinia. In hanc missa quatuor millia sunt, uti malè interirent. Haud multo pauciores Titus bestiis objecit, cum Beryti, atque Cæsareæ spectacula ederet. Ipse Trajanus, qui omnium fuit principum lenissimus, decrevit ne legē legerent. quod ab aliis quoque imperatoribus crebro factum postea est. Ea fuit maxima afflictio, & à Rabbi Zacuth inter שמרות *persecutiones* numeratur, cum ait, יקראו בתור' גורו שמר שלה *decreverunt persecutionem, ne Iudai legem legerent.* Sed hæc à paganis facta sunt. Nos, qui arctiore vinculo cum illis sociamur, amemus inter nos, & hoc habeamus commune, quod iussa audimus ejusdem numinis. Divus quidem Paulus pro illis caput suum devovere cupit. adeò impense amat gentem. Etiam illud ait, *si primitia sunt sancta, sancta etiam est massa: & si radix sancta est, etiam sunt rami.* Non ego nunc ambiose eorum laudes celebrabo. quippe à nulla re magis, quàm ab ineptiis, abhorremus. Sed tamen ad hæc sera tempora quod attinet, sanè, si benè rationem putamus, haud exiguum est, quod

quod illi genti nostra debet religio. Quinam sunt enim illi, qui nobis Biblica volumina facta tecta servavêre, nisi Iudæi? Quot menda scriptionis in sacrum codicem inrepsissent, si illius custodia solis Lactantiis, Augustinis, Gregoriis, Chrysostomis, viris sanctissimis, sed imperitis Hebraismi, mandata fuisset? Inter Græcos omnes Latinosque, qui veterem Ecclesiam rexêre, unus Origenes cum Hieronymo Hebraicè scivit. & ferme nimium dixerat cæteri nec elementa quidem didicerant. Quare, si quid collapsum incuriâ librariorum esset, non tali auxilio, nec defensoribus istis tempora tunc egebant. At Iudæis unum studium, unaque omnibus cura fuit, libros Moisis, vatumque, & ea quæ Hagiographa appellantur, à temporum injuriis vindicare. Hæc laus eorum propria est. Nulla alia gens in illius gloriæ societatem se offert. In libro Iuchasin, quem scripsit Rabbi Abraham Salmanticensis, admodum illustris est locus, ex quo discimus, omnia Biblica exemplaria fuisse emendata ad quendam venerandæ antiquitatis codicem, quem sua manu olim conscripserat Rabbi Hillel, summus Iudæorum præsul, qui Babylone in Syriam venerat sexaginta annis

nis antequam Deus dominusque no-
 ster Christus nasceretur. Verba ejus di-
 gnissima sunt, quæ hîc recitentur,
 במלכות ליאון הוציאו ספר הארבעה ועשרין
 אשר נקרא הביבליא שכתב אותם ר' הלל
 ומשם היו מגיהים כל הספרים ואני ראיתי
 חלק מהם שנמכרו באפריקה ובזמני היה
 סי' מאור שנה שכתבו והקמחי אמר בחלק
 הרקוק בפסוק למען תזכרו שהחומש היה
 בטולטולא *In regno Leon eruerunt librum
 Arba Veesrim, qui vocatur Biblia, quem
 exaravit Rabbi Hillel. atque ex ejus fide
 emendarunt omnia exemplaria. ceterum
 ego vidi partem ejus, quæ venalis erat in
 Africa, eratque tunc meo aeo ante Dccc
 annos scriptus. Ait Kimchi in sua Gram-
 matica in Pasuk למען תזכרו, quod Pen-
 tateuchum fuit in urbe Toleta. Erat igitur
 illa tempestate penes Iudæos arbi-
 trium & vis ac norma emendandi Bi-
 blicum contextum. Profectò, quàm
 facile illis fuisset, interpolare ea loca,
 quæ redarguere eorum deliria vide-
 bantur, cum vix tria verba Hebraicè
 intelligerent Christiani? sed obstabat
 pietas, vetabatque moveri, quæ sacra
 essent. Et tamen fuère, qui existima-
 rent, malâ fide eos descripsisse multa.
 quibus hominibus luculenter respon-
 dit Origenes in octavo volumine ex-
 planationum Esaiæ. Equidem ego, quo-
 ties Masoritarum indefessam diligen-
 tiam*

tiam confidero, pene obstupesco. Omneis enim Hebræi codicis parteis accuratè recognitas & collatas, notis quibusdam impressis obfignaverunt. Id factum est post templi secundi excidium anno plus minus quadringentesimo tricesimo & sexto. Observatum ab illis est, non modò quot commata & verba, sed etiam quot literas continerent libri singuli. Quare, quod postea, cum summa barbaries orbi incubuisset, nullus apex de præstantissimo illo scripto perierit, illorum beneficium est. Non sine causa illud à Rabinis est dictum, המסורה סיג לתורה, *Masora est velut paries & sepimentum legis.* Apud Rabbi Zacuth, quem jam modò testem laudavi, sunt ineptiæ Iudaicæ, quibus (si Deo placet) colligitur, accensus atque puncta tempore Ezræ extitisse. Quod ideo retuli, uti hoc quoque adjicerent ad reliqua sua nugacissima argumenta ii homines, qui hodie negant esse hoc Masoritarum inventum. Sed moneamus illud quoque, in ejusdem Rabbini libro, eâdem probatione ad Ezræ seculum referri Targum Onkelos. quod etsi futile est, & facile ostendit, quanti sit prior conjectura, reperiet tamen defensores suos, vel ob hanc saltem causam, ne alterum illud

e no.
us di-
ntur,
מלכות
אשר
ומש
חלק
מ
הקור
brum
quem
us fide
terum
erat in
occe
fram-
Ten-
igitur
arbi-
li Bi-
quàm
loca,
vide-
raicè
tabae
sacra
tima-
ulta-
pon-
e ex-
quo-
igen-
tiam

cadat. Agit jam pridem multos tam
 perversum studium, uti, dum ad senten-
 tiam suam praesidium arripiant aliquid,
 quo modo aut quid arripiant, sua in-
 teresse haud putent. Nos, quod sacrae
 scripturae lectio in incerto non sit, &
 mutari jam haud amplius possit, illis
 Iudaeis acceptum ferimus, qui serò &
 post templi secundi excidium vixere.
 Etenim, cum jam rebus magnis opu-
 lentisque excidissent, cura illis esse coe-
 pit, uti in summa calamitate hanc sal-
 tem ex naufragio reservarent tabulam
 ejus esset pretium inestimabile. At-
 que hoc profecto unum in illis ama-
 mus. Caetera miserationem merentur.
 Apices enim, literasque, & libros ver-
 sant, sed versant tantum. Sacros vero-
 que sensus nec inspiciunt, nec quaerunt.
 Itaque quadrat hoc in illos, quod
 ipsi vernacula lingua sua ajunt, וַיִּשְׁכַּח
 הַעֲקָרָה טַבַּל וְהַטַּבַּל עֲקָרָה *Quod fundamen-*
tum rei est, accessionem faciunt: quod ac-
cessio est, fundamentum. Atque hoc est
 pessimum. infantiam ipsi suam insci-
 tiamque non sentiunt. Etenim, cum
 infelicitas eorum omnis posita in di-
 vine legis ignoratione sit, illi amissas
 patrias sedes, ereptumque regnum, &
 alia hujusmodi causantur, quorum ne-
 que possessio quenuquam beatum, &
 verè

verè

verè miserum neminem jactura facit. Harpasten, uxoris fatuam, Seneca memorat, quæ subito defuit videre. nesciebat esse se cecam, & subinde pædagogum suum rogabat, uti migraret. agebat domum suam tenebrosam esse. Idem illis quoque accidit. Circumferunt ipsi in pectore mali sui causam. Quod si quis numinis favor illos Cananæ redderet, cælum utique, non animum, mutarent. Comitatur eos, quocunque se verterint, sua nox, neque prius demetur, quàm vecordix suæ, obstinationisque, dederint graveis pœnas.

H 5.

PETRI